

Työturvallisuus-
keskus

KIINTEISTÖPALVELUALAN TYÖSUOJELUOPAS

KIINTEISTÖPALVELUALAN TYÖSUOJELUOPAS

Julkaisija: Työturvallisuuskeskus, palveluryhmä

Alkuperäinen teksti: Matti Santalahti, Näkemys Osakeyhtiö,
Jukka Mäkeläinen, Työturvallisuuskeskus,
Juha Hämäläinen, Työturvallisuuskeskus, Aulikki Penttinen,
Työturvallisuuskeskus

Tekstin päivitys 2023: Tiia Brax, Kiinteistötyönantajat,
Jarkko Viitanen, PAM, Petri Pakkanen, Työturvallisuuskeskus

Kuvat: ©Shutterstock

Taitto: Innocorp Oy, Milla Toro

6. uudistettu painos 2023

ISBN 978-951-810-605-3 (nid.)

ISBN 978-951-810-606-0 (pdf)

Tuotenumero 27032

ttk.fi

Sisältö

Johdanto	5
Työsuojelutoiminta työpaikalla	7
Työturvallisuuslaki	8
Työnantajan huolehtimisvelvoite	8
Työturvallisuus yhteisellä työpaikalla.....	10
Työturvallisuuskortin kiinteistöpalvelualan lisämateriaali	11
Työpaikkojen yhteisten vaarojen torjunta	11
Vuokratyövoimaa käyttävän työturvallisuusvelvoitteet.....	11
Nuoret työntekijät, opiskelijat, harjoittelijat ja työssäoppijat	11
Työsuojeluvastuu	13
Työnantajan vastuu	13
Työsuojelun toimintaohjelma ja vaara- ja haittatekijöiden selvittäminen ja arviointi	16
Työsuojelun yhteistoiminta työpaikalla	18
Työsuojelutoimikunta.....	19
Työsuojelupäällikkö.....	19
Työsuojeluvaltuutettu	20
Varavaltuutettu	21
Työterveyshuolto	22
Työsuojelun valvonta	24
Työn ja työympäristön hallinta	25
Työtapaturmavaarat ja terveyshaitat	26
Kiinteistöpalvelualan riskien arviointi ja hallinta	27
Nolla tapaturmaa -ajattelu ja työtapaturmien tutkiminen	31
Tapaturmien torjunta ja ennaltaehkäisy	32
Yleinen työturvallisuus	32
Turvallisuus erityistä vaaraa aiheuttavissa töissä.....	34
Terveysvaarat ja niiden torjunta	41
Fysikaaliset terveysvaarat	41
Kemialliset vaarat	44
Biologiset vaarat.....	46
Henkilönsuojaimet	47
Henkilönsuojainten tarpeen arviointi.....	47
Henkilönsuojainten valinta	47
Työhyvinvoinnin kokonaisuus	50
Fyysinen kuormittuminen.....	50
Henkinen kuormittuminen.....	52
Turvallinen työpaikka	54
Perusasiat kunnossa	54
Työturvallisuus- ja työterveyshuoltoasioiden hallinta.....	55
Työturvallisuuden jatkuva parantaminen	56
Henkilöstön turvallisuusosaamisen varmistaminen.....	56
Uuden työntekijän perehdyttäminen	56
Tiedon jakaminen.....	58
Yhteinen työturvallisuuden parantaminen	60
Liitteet	62
Työsuojelun asiantuntijatahoja.....	62
Esimerkkiluettelo nuorille työntekijöille vaarallisista töistä	63

Johdanto

Työpaikan sujuvaan ja tulokselliseen toimintaan tarvitaan kaikkien panosta. Tuloksellista työskentelyä edistävät itse kunkin ammattitaito, työyhteisön hyvä ilmapiiri ja sisäinen yhteistoiminta sekä työolosuhteiden ja henkilöstön huomioon ottaminen. Tulokselliseen työskentelyyn kuuluu myös toiminnan häiriöttömyys. Työtapaturmat, sairauspoissaolot tai työtytymättömyys lisäävät yleensä työn järjestelyjä ja kustannuksia. Työtapaturmien ja sairauspoissaolojen vähentämiseen ja työtyytyväisyyden lisäämiseen panostaminen tukevat henkilöstön työkykyä ja antavat mahdollisuuden myös kustannussäästöihin. Työyhteisöön, henkilöstöön ja työturvallisuuteen liittyviä tunnuslukuja kannattaa seurata, ja niitä voidaan liittää myös henkilöstöraporttiin ja -tilinpäätöksiin.

Kiinteistöpalveluala käsittää rakennetun kiinteistön koko elinkaaren kattavat kiinteistön hoito- ja ylläpitopalvelut sekä toimitila- ja käyttäjäpalvelut. Kiinteistöpalveluja ovat muun muassa kiinteistöhuolto, puhdistus- ja siivouspalvelut, tekniset palvelut, energiahallintapalvelut, sisäilmapalvelut, ulkoalueiden hoito, viherpalvelut, jätehuolto sekä erilaiset toimitila- ja käyttäjäpalvelut, kuten turva-, posti-, puhelin-, valvomo-, tietoliikenne- ja aulapalvelut. Kiinteistöpalvelualan monimuotoistuminen jatkuu, mikä lisää edelleen uudentyyppisten palvelujen tarvetta. Kiinteistöpalvelualan työpaikoilla turvallisuuden kokonaishallinta toteutuu eri tehtävissä olevien yhteistyönä. Päälliköillä ja esihenkilöillä turvallisuusajattelu tarkoittaa muun muassa työsuojelun sisällyttämistä päätöksentekoon ja ohjeistukseen yhteisistä toimintatavois-

ta. Työntekijöillä työsuojeluosaaminen tarkoittaa turvallisia ja terveellisiä työtapoja. Työntekijän ammattitaitoa tuetaan opastuksella ja ohjauksella. Turvallisuuden hallinta kytkeytyy siten työpaikan toiminta- ja laatujärjestelmiin.

Työturvallisuuslaki korostaa työpaikan eri organisaatiotasojen aktiivista otetta työsuojelun toteutuksessa ja suunnitelmallisen työsuojelutoiminnan merkitystä. Laissa on veloitteita niin työnantajalle kuin työntekijällekin. Veloitteet koskevat myös yhteisellä työpaikalla työskentelyä ja vuokra työvoiman käyttöä.

Kokonaishallinnan periaatteeseen kuuluu selvittää ja tunnistaa työn ja työolojen vaara- ja haittatekijät. Vaarat tulee arvioida, ja työnantajalla tulee olla suunnitelma niiden poistamiseksi ja vähentämiseksi. Suunnitelmallinen ja kokonaisvaltainen työsuojelu liittyy kiinteästi jatkuvan parantamisen periaatteeseen.

Kiinteistöpalvelualan työsuojeluoppaan tarkoituksena on tukea työpaikan työsuojelun toteutusta ja työsuojelun yhteistoimintaorganisaation ja -henkilöiden toimintaa. Opas jakautuu kolmeen peruslukuun, joissa käsitellään työsuojelutoimintaa työpaikalla, työn ja työympäristön hallintaa sekä turvallista työpaikkaa. Työsuojeluoppaassa on perustietoa lainsäädännöstä, työsuojelutoiminnasta, alan työn ja työolojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Tietojen antamisen lisäksi oppaan toivotaan herättävän kysymyksiä ja keskustelua työpaikalla.

Kiinteistöpalvelualan oppaassa paneudutaan erityisesti kiinteistönhoito- ja siivoustyöhön yleisellä tasolla. Opasta voidaan myös hyödyntää toimialan muissa työtehtävissä. Isännöinti- tai toimistotyötä ei käsitellä erikseen. Toimistotyön osalta ehdotamme tutustumista alan aineistoon, esimerkiksi Työturvallisuuskeskuksen Työsuojelu ja työhyvinvointi asiantuntija- ja toimistotyössä -julkaisuun.

Syksyllä 2023 päivitetään myös Työsuojelu kiteytetysti – kiinteistöpalveluala -julkaisu, jossa asiat esitetään tiiviissä muodossa ja josta julkaistaan myös eri kieliversiot. Tämä julkaisu on myös alakohtaisen Työturvallisuuskorttikoulutuksen tukimateriaalia kiinteistöpalvelualalle suunnatuissa koulutuksissa.

Opas soveltuu kiinteistöpalvelualan johdolle, päälliköille, esihenkilöille, henkilöstön kehittäjille ja kouluttajille, työnopastajille, työterveys-, työsuojelu- ja yhteistoimintahenkilöille sekä alan oppilaitoksille.

Kiitämme alan työpaikkojen edustajia käytännön esimerkeistä, kysymyksistä ja kommentteista.

Työsuojelutoiminta työpaikalla

Työsuojelu on osa työpaikan toimintoja ja jokaisen työtehtäviä.

Työsuojelua toteutetaan käytännössä työpaikan linjaorganisaation eri yksiköissä. Yksiköt ovat velvollisia huolehtimaan muun muassa työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä, työolosuhteista, kone- ja laiteturvallisuudesta, ohjeistuksesta ja opastuksesta sekä työsuojelunäkökohtien huomioon ottamisesta suunnittelussa.

Työsuojelulainsäädäntö määrittelee työturvallisuuden vähimmäisvaatimukset ja työsuojelun yhteistoiminnan puitteet. Keskeinen säädös on työturvallisuuslaki, ja sitä täydennetään ja täsmennetään asetuksilla. Lisäksi on huomioitava myös kemikaalisäädökset ja sähköturvallisuusmääräykset. Työaikalaki sisältää työaika-suojelun

periaatteet. Laki edellyttää, että työnantaja kirjaa työaikakirjanpitoon kaikki tehdyt työtunnit, ylityötunnit ja niistä maksetut korvaukset työntekijöittäin. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (työsuojelun valvontalaki, 44/2006) määrittelee työsuojelun viranomaisvalvonnan ja työsuojelun yhteistoimintamenettelyn työpaikalla. Työterveyshuoltolaki sisältää muun muassa työnantajan veloitteet työterveyshuoltoa koskevissa asioissa. Työsuojeluviranomaiset valvovat työsuojelulainsäädännön noudattamista.

Työmarkkinajärjestöjen sopimuksissa on työsuojelun yhteistoiminnan organisointiin ja tehtäviin liittyviä veloitteita.

Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslaissa (738/2002) määritellään eri osapuolten velvollisuuksia työsuojelun toteuttamisessa ja laissa asetetaan yleisellä tasolla vaatimukset työlle ja työolosuhteille. Lain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita jatkuvasti työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ehkäistä työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja.

Työturvallisuuslain mukaan työsuojelutoimintaa tulee työpaikalla toteuttaa kokonaisvaltaisesti ja suunnitelmallisesti organisaation kaikilla tasoilla. Lakiin sisältyvä turvallisuuden hallinnan näkökulma velvoittaa kaikkia, ylimmästä johdosta työntekijään. Työ, työolosuhteet ja työympäristö tulee ottaa huomioon myös turvallisuuden ja terveellisuuden kannalta. Turvallisuuden kokonaisvaltainen hallinta edellyttää työn työolojen vaara- ja haittatekijöiden selvittämistä sekä niiden poistamisen tai vähentämisen suunnittelua.

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan ja työntekijöiden on yhteistoiminnassa ylläpidettävä ja parannettava työturvallisuutta työpaikalla. Linjaorganisaatiolla on vastuu työpaikan turvallisuudesta, ja työsuojeluorganisaatio toimii linjaorganisaation tukena työsuojelun asiantuntijana.

Työturvallisuuslaki ja sen nojalla annetut työpaikkaa koskevat säännökset on pidettävä työntekijöiden nähtävinä työpaikalla.

Työnantajan huolehtimisvelvoite

Työnantajalla on velvollisuus huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Työnantajan on otettava huomioon työ, työolosuhteet ja työympäristö sekä työntekijän henkilökohtaiset edellytykset selviytyä tehtävistään. Huolehtimisvelvoitetta rajoittavat epätavalliset ja ennalta arvaamattomat ja poikkeukselliset tapahtumat. Työnantaja päättää työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Ensisijainen periaate on, että vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estetään tai poistetaan. Mikäli se ei ole mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai haitallisilla. Lisäksi yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä.

Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla organisaation kaikkien osien toiminnassa. Työnantajan on lisäksi jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta sekä tehtyjen toimenpiteiden vaikutusta.

Työturvallisuuslaki asettaa useita velvoitteita työsuojelun ennakkoimiseksi, toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Työsuojelun toimintaohjelmaan voidaan kirjata, miten niitä toteutetaan työpaikalla.

Työnantajan tehtäviin tai toimivaltaan kuuluvat seuraavat:

- Työpaikalla on työnantajan hyväksymä työsuojelun yhteistoiminnassa laadittu työsuojelun toimintaohjelma.
- Työnantajan on selvitettävä ja tunnistettava työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat vaara- ja haittatekijät ja arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle.
- Työnantajalla tulee olla hallussaan edellä mainittu selvitys ja arviointi, joten sen on oltava dokumentoidussa muodossa. Selvitystä ja arviointia on tarkistettava olosuhteiden muuttuessa ja se on pidettävä ajan tasalla.
- Työnantajan on huolehdittava siitä, että työympäristön sekä koneiden ja työvälineiden käytön suunnittelussa otetaan huomioon niiden vaikutukset työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen.
- Työnantajan on otettava huomioon työn suunnittelussa ja mitoituksessa työntekijöiden fyysiset ja henkiset edellytykset. Työnantajan on otettava huomioon, että työntekijän henkilökohtaiset edellytykset voivat vaatia yksilöllisiä työsuojelutoimenpiteitä.
- Työnantajan on annettava työntekijöille riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä sekä perehdytettävä heidät turvalliseen työskentelyyn.
- Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön tarkoituksenmukainen henkilönsuojain tai apuväline silloin, kun sitä edellytetään.
- Työnantajan tulee antaa työntekijöille riittävän ajoissa tarpeelliset tiedot työpaikan turvallisuuteen, terveellisuuteen ja työolosuhteisiin vaikuttavista asioista.

Työntekijälle on annettava palaute tämän tekemään vikaa tai puutteellisuutta koskevaan ilmoitukseen tai turvallisuutta ja terveellisyttä koskevaan ehdotukseen.

Työnantajan tulee laatia työhön ja työolosuhteisiin liittyviä menettelytapoja ja ohjeita:

- Työnantajan on asiasta tiedon saatuaan ryhdyttävä toimiin kuormitustekijöiden selvittämiseksi, jos työntekijä kuormittuu terveyttä vaarantavalla tavalla.
- Työnantajan on laadittava menettelytapohjeet sellaiseen työhön, johon liittyy ilmeinen väkivallan uhka.
- Työnantajan on asiasta tiedon saatuaan ryhdyttävä toimiin työntekijään kohdistuvan häirinnän tai epäasiallisen kohtelun poistamiseksi.
- Työnantajan on nimettävä yksi tai useampi työntekijä ensiapu-, palontorjunta- ja pelastustoimenpiteiden täytäntöön panemiseen.

Työnantajan tulee huolehtia työn ja työympäristön suunnittelusta:

- Työpisteen rakenteet ja työvälineet on valittava, mitoitettava ja sijoitettava ergonomisesti asianmukaisella tavalla.
- Näyttöpäätetyössä työnteko on järjestettävä mahdollisimman turvalliseksi ja ergonomiseksi.
- Yhtäjaksoiseen paikallaoloa vaativaan tai kuormittavaan työhön on järjestettävä mahdollisuus taukoihin.
- Väkivallan torjumiseen tai rajoittamiseen on oltava tarvittavat turvallisuus- ja hälytysjärjestelyt.
- Yksintyöskentelyssä on järjestettävä mahdollisuus yhteydenpitoon työnantajaan, tämän edustajaan tai muihin työntekijöihin ja varmistettava hälytysmahdollisuus.
- Työnantajan on annettava tarpeelliset ohjeet ensiavun, tulipalon tai muun vaaran varalta.

Työnantajan tulee huolehtia työpaikan turvallisuus- ja terveystaakista muun muassa siten, että

- työpaikka ja siellä käytettävät turvallisuus- ja muut laitteet huolletaan, puhdistetaan ja tarkastetaan säännöllisesti ja asianmukaisesti sekä tehdyt tarkastukset dokumentoidaan
- havaitut viat korjataan mahdollisimman nopeasti
- työpaikalla on käytettävissä tarkoituksenmukaisia istuimia
- työntekijöillä on käytettävissään tarkoituksenmukaiset ruokailu- ja lepotilat sekä asianmukaiset laitteet ruoan ja juoman säilyttämistä ja lämmittämistä varten
- työntekijöillä on riittävät pukeutumistilat, joissa on lukittavat säilytystilat vaatteille ja tarvittaessa erikseen työvaatteille sekä tila vaatteiden kuivattamista varten
- peseytymistilat ovat tarvittaessa lämmitettäviä ja niissä on saatavissa lämmintä pesuvettä ja tarvittava määrä peseytymislaitteita
- peseytymis-, pukeutumis- ja lepotiloja sekä käymälöitä on työn luonteeseen ja kestoon sekä työntekijöiden lukumäärään nähden riittävästi.

Työturvallisuus yhteisellä työpaikalla

Yhteisellä työpaikalla toimii samanaikaisesti useampia työnantajia tai itsenäisiä työsuorittajia (vuokratyö, siivoustyöt, tavaroiden tuonti ja vienti), joista yksi työnantaja käyttää pääasiallista määräysvaltaa. Jokaisen työ voi vaikuttaa toisten työntekijöiden turvallisuuteen tai terveyteen. Kiinteistöpalvelualan työt tehdään yleensä toisen, pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan tiloissa.

Pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan on huolehdittava siitä, että ulkopuolinen työnantaja on saanut tarpeelliset tiedot ja ohjeet työhön kohdistuvista haitta- ja vaaratekijöistä sekä työturvallisuuteen, palontorjuntaan, ensiapuun ja pelastautumiseen liittyvistä ohjeista ja toimenpiteistä. Jokainen työnantaja opastaa omia työntekijöitään, elleivät yritykset sovi käytännön toimenpiteistä toisin.

Pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan tulee yhteisellä työpaikalla huolehtia muun muassa

- toimintojen yhteensovittamisesta ja työpaikan yleissuunnittelusta
- liikenteen ja liikkumisen järjestelyistä
- työpaikan yleisestä järjestyksestä ja siisteydestä
- työolosuhteiden ja työympäristön yleisestä turvallisuudesta ja terveellisyydestä.

Ulkopuolisen työnantajan on tiedotettava pääasiallista määräysvaltaa käyttävälle työnantajalle ja muille työnantajille niistä haitta- ja vaaratekijöistä, joita oma työ voi aiheuttaa muille.

Yhä useampi yhteisen työpaikan työnantaja edellyttää Työturvallisuuskorttia ulkopuolisen työnantajan työntekijöiltä. Työturvallisuuskorttikoulutus antaa perustiedot työympäristön vaaroista ja työsuojelusta yhteisellä työpaikalla. Työturvallisuuskortin käyttöönotto työpaikalla perustuu vapaaehtoisuuteen. Työpaikalla on kuitenkin aina huolehdittava lakisääteisestä työpaikka- ja työtehtäväkohtaisesta perehdyttämisestä.

Työturvallisuuskortin kiinteistöpalvelualan lisämateriaali

Kiinteistöpalveluala on tuottanut Työturvallisuuskorttikoulutuksen tueksi kiinteistöpalvelualan alakohtaisen lisämateriaalin, jota suositellaan käytettäväksi aina alan koulutuksen tukena. Koulutuksen toteuttavalta kurssinjohtajalta kannattaa varmistaa ennen kurssin pitämistä, että hän käyttää kiinteistöpalvelualan henkilöstöä kouluttaessaan alan omaa lisämateriaalia.

Työpaikkojen yhteisten vaarojen torjunta

Yhteisten vaarojen torjunta tulee kyseeseen sellaisessa tilanteessa, jossa liikehallissa taikka vastaavassa yhtenäisessä tilassa toimivien yhden tai useamman työnantajan sekä itsenäisen työnsuorittajan työ ja yhteiset toiminnot aiheuttavat haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle, eikä työpaikalla millään työnantajalla ole pääasiallista määräysvaltaa.

Tällöin esimerkiksi kauppa- ja liikekeskusten työnantajien ja itsenäisten työnsuorittajien on keskinäisellä yhteistoiminnalla tiedotettava toisilleen oman toimintansa haitta- ja vaaratekijöistä ja niiden poistamistoimenpiteistä ja he voivat olla yhteistoiminnassa tarpeellisten yhteisten pelastus- ja työturvallisuusasioiden yhteensovittamisesta. Työnantajat voivat sopia yhteisestä tiedottamisen tavasta ja mahdollisista toimenpiteistä.

Vuokratyövoimaa käyttävän työturvallisuusvelvoitteet

Työnantajan, joka käyttää toisen palveluksessa olevaa työvoimaa (vuokratyö) johtonsa ja valvontansa alaisena, on vuokratyön aikana velvollinen noudattamaan työturvallisuuslain työnantajaa koskevia säännöksiä eli huolehdittava työnaikaisesta turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Hänen on ennen työn aloittamista määriteltävä riittävän tarkasti työn edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja erityispiirteet. Erityisesti on huolehdittava vuokratyösuhteessa olevan työntekijän perehdyttämisestä työhön ja työpaikan olosuhteisiin sekä tarvittaessa muihin järjestelyihin.

Nuoret työntekijät, opiskelijat, harjoittelijat ja työssäoppijat

Työssä oppiminen ja erilaiset harjoittelu- sekä kesätyöjaksot ovat yleisiä myös kiinteistöpalvelualalla. Nuorilla työntekijöillä tarkoitetaan alle 18-vuotiaita työntekijöitä. Nuorten työntekijöiden suojelamisesta säädetään laissa nuorista työntekijöistä (<http://www.finlex.fi/fi/laki/>

[ajantasa/1993/19930998](#)) ja tämän perusteella annetuissa asetuksissa. Lain tarkoituksena on suojella nuorta työn liialliselta rasitukselta.

Työnantajan on huolehdittava siitä, ettei työ vaadi nuoren ikään ja voimiin nähden kohtuutonta ponnistusta tai vastuuta. Työnantajan on aina ohjattava ja perehdytettävä nuorta työntekijää erityisen huolellisesti. Työssäoppijan tai harjoittelijan kanssa on syytä käydä huolellisesti läpi perehdytyksen ja työnopastuksen yhteydessä, mitä asioita oppilaitoksessa on opetuksen yhteydessä käyty läpi ja kuinka hyvin hän niitä hallitsee.

Työnantaja saa ottaa kokoaikaiseen työsuhteeseen 15 vuotta täyttäneen nuoren, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän, tai perusopetuksen oppimäärää suorittamattoman henkilön sinä kalenterivuonna, kun hän täyttää 17 vuotta. Perusopetuksen oppimäärää suorittavan työntekijän päivittäinen työaika koulutyön aikana koulun vapaapäivinä saa olla enintään seitsemän tuntia ja koulupäivinä kaksi tuntia. Koulupäivän ja työajan pituus ei saa ylittää kahdeksaa tuntia eikä viikoittainen työaika 12:ta tuntia.

Kuluvan kalenterivuoden aikana 14 vuotta

täyttävä nuori voi tehdä työtä vain huoltajan luvalla.

Kaikkia töitä ei saa teettää nuorilla. Nuorille sopivista kevyistä töistä on laadittu esimerkkiluettelo sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120189>). Jotkin työt on katsottu niin vaarallisiksi tai haitallisiksi, että näiden teettämistä nuorilla on rajoitettu. Tietty työt on nuorilta kokonaan kielletty (<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060475> ja <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120188>).

Työn teettämiseen nuorilla liittyvistä rajoituksista työnantaja voi poiketa vain, jos aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue myöntää siihen poikkeusluvan. Nuorten työntekijöiden työskentelyä koskevat poikkeusluvut haetaan koko Suomen alueella Itä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelta.

Työsuojeluvastuu

Kaikilla työyhteisöön kuuluvilla henkilöillä on velvollisuuksia työsuojelun toteuttamisessa. Työturvallisuuslaki määrittelee työnantajan ja työntekijän yleiset velvollisuudet tapaturmien ja terveyshaittojen ehkäisemiseksi työssä sekä määrää molemmat osapuolet yhteistoiminnassa ylläpitämään ja tehostamaan työturvallisuutta työpaikalla. Työsuojeluvastuuta arvioidaan työtehtävien ja toimivallan perusteella. Työpaikalla voidaan määritellä tarkemmin työsuojeluvastuun ja velvollisuuksien periaatteita ja käytäntöjä, jotka voidaan esittää työsuojelun toimintaohjelmassa.

Työnantajan vastuu

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan edustajina (työnantajan sijaiset) toimivat johdon edustajat, päälliköt ja esihenkilöt. Työnantajan sijaisten työsuojeluvastuu perustuu heidän työtehtäviinsä sisältyviin päätöksenteko- ja toimivaltuuksiin. Työnantajaa edustavien päälliköiden ja esihenkilöiden työsuojelutehtävät ja vastuunjako voidaan määritellä ja kirjata työsuojelun toimintaohjelmaan tai muuhun asiakirjaan.

Vastuun jakaantumisessa johto- ja esihenkilöt voidaan jakaa kolmeen tasoon: ylin johto, keskijohto ja työnjohto. Ylimmällä johdolla on päävastuu työsuojelusta työnantajana. Kun päätäntävaltaa siirretään keski- ja työnjohdolle, siirtyy myös vastuu työsuojelusta. Pienillä työpaikoilla edellä mainittua jakoa ei voida useinkaan tehdä, vaan vastuu saattaa olla jopa yhdellä henkilöllä. Oheiseen luetteloon on esimerkinomaisesti listattu kiinteistöpalvelualan työtehtävien vastuun jakautumista.

Ylin johto

Ylimmän johdon tärkeimmät tehtävät työsuojelussa ovat

- työsuojelun yleisjohto ja -valvonta
- työturvallisuusjärjestelmien ja työsuojelun toimintaohjelman valmistelun käynnistäminen ja hyväksyminen
- työsuojelun yleisten, koko yritystä koskevien toimeenpanomääräysten antaminen
- toimintatavat, joilla ylläpidetään ja kehitetään työsuojelua
- aineelliset ja asenteelliset toimintaedellytykset
- toiminnalliset edellytykset, kuten esihenkilöiden valinta, selkeän organisaatio- ja tehtäväjaon vahvistaminen ja yleisvalvonta
- työsuojelutavoitteiden asettaminen ja seuraaminen.

Keskijohto

Keskijohtoon luetaan kuuluviksi esim. toimintayksiköiden päälliköt sekä muut ylemmät esihenkilöt. Heidän tärkeimmät tehtävänsä työsuojelun toteuttamisessa ovat

- esihenkilöalaistensa ohjeistus ja toiminnan valvonta
- työsuojelu- ja turvallisuusohjeiden laatiminen ja niiden noudattamisen valvonta
- ohjeet työsuojelusta suunnittelun ja hankinnan yhteydessä sekä työsuojelutasosta huolehtiminen
- työympäristön kehittäminen työsuojelun toimintaohjelman periaatteiden mukaisesti ja hankittavien koneiden, laitteiden ja työvälineiden, työtilojen sekä työmenetelmien turvallisuustason valvonta
- perehdytyksen ja työnopastuksen organisointi

- työnjohdon suorittaman turvallisuusvalvonnan organisointi ja tarvittavan raportoinnin järjestäminen
- esihenkilöiden työturvallisuustietouden lisääminen ja pätevydestä huolehtiminen
- tarpeellisten esitysten tekeminen ylimmälle johdolle
- työsuojelun yhteistoiminnasta huolehtiminen.

Työnjohto

Työnjohtoon kuuluvat lähiesihenkilöt, joiden tehtävänä on työtehtävien välitön valvonta. Heidän tehtävänsä työsuojelussa ovat

- työn välitön johto, valvonta ja ohjeiden antaminen
- työolosuhteiden, työn, työohjeiden noudattamisen ja turvallisten työtapojen päivittäinen tarkkailu
- työyhteisön toiminnan valvonta ja työilmapiirin seuranta
- suojuksien ja turvalaitteiden ja henkilönsuojainten käytön ohjeistus ja valvonta
- opastuksesta ja perehdyttämisestä vastaaminen ja niiden järjestäminen
- koneiden, laitteiden ja työvälineiden turvallisuuden valvonta, käytön ja häiriötilanteiden ohjeistus sekä vikojen ja puutteellisuuksien poistamisesta huolehtiminen
- työn organisoinnissa sekä työtehtävä- ja työvuorosuunnittelussa työntekijän fyysisen ja psyykkisten edellytysten huomioon ottaminen
- työsuojelun huomioon ottaminen työtilojen ja työolosuhteiden suunnittelussa huomioiden vaarojen tunnistamisessa ja riskien arvioinnissa esiin nousseet asiat
- työsuojelu- ja turvallisuusasioiden huomioon ottaminen asiakasyrityksen kanssa sekä työsuojeluasioiden varmistaminen yhteisellä työpaikalla.

Linjaorganisaatiossa yksikön esihenkilö vastaa viime kädessä oman vastuualueensa työsuojelutavoitteiden ja -tehtävien toteuttamisesta.

Työntekijän velvollisuudet

Työntekijä on työsuojelun toteutuksessa tärkeä tekijä. Työturvallisuuslaki määrittelee työntekijälle useita velvoitteita, joiden lähtökohtana on työnantajan antama opastus, ohjeet ja määräykset. Niiden perusteella työntekijän on toimittava työssään turvallisesti. Hänen on poistettava haitsemansa haittaa ja vaaraa aiheuttavat viat ja puutteellisuudet ammattitaitonsa ja mahdollisuuksiensa mukaan. Niistä on ilmoitettava esihenkilölle ja työsuojeluvaltuutetulle siinäkin tapauksessa, että on ne jo itse poistanut.

Työturvallisuuslaki velvoittaa työntekijää

- noudattamaan työnantajan antamia määräyksiä ja ohjeita
- noudattamaan turvallisuuden ja terveellisuuden ylläpitämiseksi tarvittavaa järjestystä ja siisteyttä sekä huolellisuutta ja varovaisuutta
- huolehtimaan käytettävissään olevin keinoin omasta ja muiden työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä
- käyttämään ohjeiden mukaisesti koneita, työvälineitä ja laitteita
- palauttamaan (työnjohdon luvalla) tilapäisesti käytöstä poissa olleet turvallisuus- ja suojalaitteet käyttöön tai kytkemään laite päälle välittömästi tilapäisyyden jälkeen; jokaisen käyttäjän tulee tarkistaa, että suojalaitteet ovat päällä ja kunnossa ennen koneen tai laitteen käyttöönottoa
- ilmoittamaan viipymättä työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle haittaa tai vaaraa aiheuttavista vioista ja puutteellisuuksista

- mahdollisuuksiensa mukaan poistamaan tai korjaamaan saamansa opetuksen ja ohjauksen perusteella ilmeistä vaaraa aiheuttavat viat ja puutteellisuudet ja ilmoittamaan tästä viipymättä työnantajalle tai työsuojeluvaltuutetulle
- tekemään ehdotuksia työpaikan turvallisuutta ja terveellisyttä koskevista asioista
- käyttämään ja hoitamaan ohjeiden mukaisesti työnantajan antamia henkilönsuojaimia ja muita varusteita
- käyttämään asianmukaista vaateetusta, josta ei aiheudu tapaturman vaaraa
- pidättäytymään työstä, josta aiheutuu vakavaa vaaraa työntekijän omalle tai muiden työntekijöiden hengelle tai terveydelle
- välttämään muihin työntekijöihin kohdistuvaa häirintää tai epäasiallista kohtelua.

Kiinteistöpalvelualan työt ovat yleensä itsenäisiä, ja niitä tehdään usein yksin. Tällöin työnantajan antaman opastuksen, ohjauksen ja ohjeistuksen ymmärtäminen ja soveltaminen eri tilanteisiin korostuvat. Työsuojeluosaaminen on osa hyvää ammattitaitoa ja työn hallintaa.

Keskeistä kiinteistöpalvelualan työsuojeluriskien hallinnassa ovat

- turvallinen työskentelytapa
- koneiden, laitteiden ja työvälineiden turvallinen käyttö
- työolosuhteiden huomioon ottaminen erilaisissa työtehtävissä ja -tilanteissa
- työergonomian hyvä osaaminen
- tarvittavien ohjeiden sekä häiriö-, hätä- ja poikkeustilanteiden hallinta.

Työyhteisön jäsenenä jokainen antaa panoksensa työpaikan ilmapiiriin ja on vastuussa omasta toimintakyvystään.

Tiimimäinen toimintatapa

Tiimimäisessä työssä pyritään siihen, että jokainen tiimin jäsen kantaa osaltaan vastuuta tiimin työstä. Työ on itsenäisempää kuin perinteisesti johdetussa työskentelyssä. Tiimityöskentely keventää linjaorganisaatiota ja kasvattaa vastuuntuntoa ja sitoutumista työryhmässä. Mitä itsenäisempää työskentely on, sitä enemmän tulee kiinnittää huomiota työohjeiden oikeellisuuteen sekä tiimin jäsenten ammattitaitoon ja työsuojeluosaamiseen. Tiimille ja sen jäsenille tulee tarvittaessa määritellä osana työtehtäviä myös heidän turvallisuustehtävänsä. Tiimityöskentelyyn siirtyminen ei poista tai vähennä työnantajan vastuuta, vaan esihenkilö vastaa silti työturvallisuusasioista.

Työsuojelun toimintaohjelma ja vaara- ja haattatekijöiden selvittäminen ja arviointi

Työpaikalle on laadittava yhteistoiminnassa työnantajan hyväksymä työsuojelun toimintaohjelma, jonka valmisteluun osallistuvat työsuojelupäällikkö ja -valtuutettu ja käytännössä myös työsuojelutoimikunta tai vastaava yhteistoimintaelin. Toimintaohjelman perustana ovat työn ja työolojen selvittäminen ja seuranta sekä niistä johdettavat käytännön toimenpiteet ja suunnitelmat. Toimintaohjelmaa tukevat ja täydentävät työohjeet, työterveyshuollon työpaikkaselvitykset sekä toimintasuunnitelmat, työsuojelutoimikunnan vuosittaiset toimintasuunnitelmat sekä muut yrityksen turvallisuuteen liittyvät ohjelmat ja suunnitelmat.

Toimintaohjelma muodostaa kokonaisuuden, joka liittyy työsuojelutoiminnan ja työympäristön ja -yhteisön kehittämisen työpaikan kaikkiin toimintoihin. Tämän vuoksi toimintaohjelmaa on tarkistettava aika ajoin vastaamaan työpaikan kehitystä. Työpaikan koko henkilöstön, yritysjohdon mukaan lukien, tulee sitoutua sovittuihin toimintatapoihin.

Työsuojelun toimintaohjelman muoto, sisältö ja laajuus ovat työpaikkakohtaisia. Ohjelmassa voidaan määritellä muun muassa työpaikan

- työsuojeluvastuun periaatteet ja mahdollinen konkretisointi eri esihenkilö-

lötasoilla, työntekijän velvollisuudet työsuojeluasioissa sekä työsuojelun toteutus

- työsuojelun huomioon ottamisen periaatteet, menettely- ja toimintatavat suunnittelussa ja hankinnoissa
- ongelma-, poikkeus- ja hätätilanteiden ohjeistus
- perehdyttämisen ja työnopastuksen vastuut ja toteutus sekä perehdytyksessä huomioon otettavat turvallisuuteen ja terveyteen liittyvät asiat
- työsuojelun seurannan kohteet, menettelmät ja tunnusluvut
- työsuojelutoimintaa tukevat työsuojelun yhteistoiminta- ja työterveyshuoltojärjestelmät sekä niiden roolit, tehtävät ja toiminnan kohteet.

Työsuojelun toimintaohjelman keskeistä sisältöä ovat vaara- ja haittatekijöiden poistamisen ja vähentämisen suunnitelmat ja toimenpiteet. Siinä voidaan mainita, kuvata tai määritellä myös muita työpaikan turvallisuuteen liittyviä järjestelmiä, ohjeita tai periaatteita, kuten paloturvallisuus-, ensiapu- tai liikenneohje. Ohjelmassa voidaan määritellä myös erilaisia seurattavia asioita ja kohteita.

Työturvallisuuslain mukaan työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työoloista aiheutuvat työpaikan vaaratekijät on selvitettävä ja tunnistettava järjestelmällisesti, ja ellei niitä voida heti poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Selvittämisessä on otettava huomioon

1. tapaturman ja muun terveyden menettämisen vaara kiinnittäen huomiota
 - ergonomiaan, fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen kuormittavuuteen
 - työpaikan ja työympäristön rakenteisiin
 - koneiden, työvälineiden ja muiden laitteiden turvallisuuteen
 - onnettomuuden vaaran torjuntaan, pelastautumiseen ja ensiapuun
 - työntekijöiden käytössä oleviin tiloihin
2. esiintyneet tapaturmat, ammattitaudit ja työperäiset sairaudet sekä vaaratilanteet
3. työntekijän ikä, sukupuoli, ammattitaitu ja muut henkilökohtaiset edellytykset
4. työn kuormitustekijät
5. työajan ulkopuolella tapahtuva työhön liittyvä matkustaminen
6. mahdollinen lisääntymisterveydelle aiheutuva vaara
7. muut vastaavat seikat.

Työsuojelun yhteistoiminta työpaikalla

Työsuojelun yhteistoimintaa varten työpaikalla on työnantajan nimeämä, yhteistoiminnasta vastaava työsuojelupäällikkö. Työntekijät ja toimihenkilöt valitsevat edustajikseen työsuojeluvaltuutetut. Työsuojeluvaltuutetuille valitaan kaksi varavaltuutettua. Paikallisen sopimisen perusteella yrityksessä tai työpaikalla voi olla useita työsuojeluvaltuutettuja sekä yksi tai useampia työsuojeluasiamiehiä. Työsuojelun yhteistoimintaa varten perustetaan työsuojelutoimikunta tai muu yhteistoimintamuoto silloin, kun työpaikalla työskentelee säännöllisesti vähintään 20 henkilöä. Työsuojelun yhteistoiminta perustuu lakiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta, ja sitä täsmennetään yhteistoimintasopimuksessa.

Työsuojelun yhteistoimintaelinten ja -henkilöiden keskeiset tehtävät liittyvät työsuojelutiedon välittämiseen, työn ja työolojen turvallisuuden ja terveellisyysn selvittämiseen ja seurantaan sekä parannus- tai kehittämisehdotusten tekemiseen. Työsuojelun yhteistoimintaelimet vastaavat yhteistoiminnan toteutuksesta. Vastuu työn ja työolosuhteiden turvallisuudesta ja terveellisyydestä on pääsääntöisesti työnantajalla ja tämän edustajilla (linjaorganisaatiolla).

Työsuojelupäällikön ja -valtuutetun sekä muiden työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden toimintaedellytyksistä, kuten työajan käyttämisen, aineistojen ja julkaisujen hankinnan, työsuojelukoulutuksen ja vastaavien asioiden yksityiskohdista, sovitaa paikallisesti. Laissa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelun yhteistoiminnasta määritellään toiminnan

edellytysten ja vastuiden perustaso, ja täydentävää tietoa alakohtaisesti mm. valtuutetun ajankäytöstä ja koulutuksesta on sovellettavassa Kiinteistöpalvelualan työntekijöitä koskevassa työehtosopimuksessa. Työsuojelupäälliköllä ja -valtuutetulla tulee olla käytettävissään ainakin keskeiset työsuojelusäädökset, työterveyshuollon sopimus, toimintasuunnitelma ja työpaikkaselvitys, työsuojelun toimintaohjelma, työsuojelutoimikunnan pöytäkirjat ja toimintasuunnitelma, sisäisten työsuojelutarkastusten tulokset, tiedot sattuneista tapaturmista sekä tarvittavaa muuta työsuojeluaineistoa.

Lain mukaan työsuojelun yhteistoiminnassa tulee käsitellä seuraavia asioita:

1. työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen välittömästi vaikuttavat asiat ja niitä koskevat muutokset
2. periaatteet ja tapa, joiden mukaan työpaikan vaarat ja haitat selvitetään, sekä edellä tarkoitettussa selvityksessä ja työterveyshuollon tekemässä työpaikkaselvityksessä esille tulleet työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen yleisesti vaikuttavat seikat
3. työkykyä ylläpitävään toimintaan liittyvät ja muut työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen vaikuttavat kehittämistavoitteet ja ohjelmat
4. työntekijöiden turvallisuuteen, terveyteen ja työkykyyn vaikuttavat työn järjestykseen ja mitoittamiseen sekä niiden olennaisiin muutoksiin liittyvät asiat
5. työsuojeluviranomaisen valvontaan kuuluvassa laissa tarkoitetun työntekijöille annettavan opetuksen, ohjauksen ja perehdyttämisen tarve ja järjestelyt

6. työhön, työympäristöön ja työyhteisön tilaan liittyvät, työn turvallisuutta ja terveellisyttä kuvaavat tilasto- ja muut seurantatiedot
7. edellä kohdissa 1–6 tarkoitettujen asioiden toteutumisen ja vaikutusten seuranta.

Asioita on käsiteltävä niiden valmistelu- ja toteuttamisaikataulu huomioon ottaen riittävän ajoissa.

Työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden yhteystiedot tulee ilmoittaa työsuojeluhenkilörekisteriin. Lomakkeen voi täyttää Työturvallisuuskeskuksen nettisivuilla www.ttk.fi.

Työsuojelutoimikunta

Kokonaisnäkemys työpaikan työsuojelutoiminnoista ja -tasosta, työsuojelun keskeisistä kehittämis- ja seurantakohteista, työsuojeluorganisaation tehtävistä ja työterveyshuollon työhön ja työpaikkaan kohdistuvista toiminnoista voi olla esimerkiksi johdon edustajalla, työsuojelupäälliköllä tai työsuojelutoimikunnalla.

Sellaiseen työpaikkaan, jossa työskentelee säännöllisesti vähintään 20 työntekijää, on perustettava työsuojelun yhteistoimintaa varten työsuojelutoimikunta. Sen toimikausi on kaksi kalenterivuotta. Työpaikkaan voidaan perustaa useampia työsuojelutoimikuntia. Paikallisesti voidaan sopia myös muusta yhteistoimintamuodosta.

Työsuojelutoimikunta koostuu työnantajan, työntekijäin ja toimihenkilöasemassa olevien työntekijöiden edustajista. Ellei sen kokoonpanosta ja jäsenmäärästä sovita paikallisesti, jäsenistä neljäsosa edustaa työnantajaa, neljäsosa pienempää henkilöstöryhmää ja puolet suurempaa henkilöstöryhmää. Työsuojeluvaltuutettu on

työsuojelutoimikunnan jäsen. Työsuojelupäällikkö osallistuu toimikunnan kokouksiin silloinkin, kun hän ei ole jäsen.

Työsuojelutoimikunnan toiminta liittyy työpaikan ja työn turvallisuuteen ja terveellisyteen sekä henkilöstön työkykyyn. Seuraavassa on kuvailtu joitakin esimerkkejä käytännön toiminnasta:

- Työpaikalla selvitetään kiinteistönhoitajan työn työtapaturmavaaroja. Selvityksen pohjalta tehdään mahdolliset ehdotukset vaarojen poistamiseksi ja vähentämiseksi.
- Yhdessä työterveyshuollon kanssa järjestetään työtapojen videokuvaus ja opastustilaisuuksia, joissa käsitellään ja harjoitellaan suositeltavia työasentoja ja -liikkeitä sekä työn vastaliikkeitä.
- Kerätään käyttäjien kokemuksia uusista suojakäsineistä tai muista suojavälineistä.
- Järjestetään tilaisuus yhdessä asiakasyrityksen kanssa varautumisesta poikkeustilanteisiin.
- Järjestetään omalla työpaikalla keskustelutilaisuuksia hyvän työn piirteistä.
- Työsuojelutoimikunta jakaa tiivistelmän työturvallisuuslaista päälliköille ja palveluesihenkilöille.
- Työsuojelutoimikunta tekee työpaikan johdolle esityksen työterveyshuollon sissällön täsmentämisestä.

Työsuojelupäällikkö

Työnantajan on nimettävä työpaikan työsuojelupäällikkönä toimiva henkilö, jolle hän itse toimii työsuojelupäällikkönä. Työsuojelupäällikön tehtävänä on avustaa työnantajaa ja esihenkilöitä työsuojeluun liittyvissä asioissa. Työsuojelupäällikkö vastaa työsuojelun yhteistoiminnasta työntekijöiden ja työsuojeluviranomaisten kanssa. Hänen tehtävänä on järjestää, ylläpitää ja kehittää yhteistoimintaa. Työ-

suojelupäällikön tulee olla riittävän pätevä ja perehtynyt työsuojelusäädöksiin ja työpaikan olosuhteisiin. Hänelle tulee järjestää asianmukaiset toimintaedellytykset tehtävien ja yhteistoiminnan hoitamista varten.

Työsuojeluvaltuutettu

Työsuojeluvaltuutettu edustaa henkilöstöä työsuojelun yhteistoiminnassa ja sen kehittämisessä. Työsuojeluvaltuutetulla on aktiivinen toimijan rooli. Hänen tulee oma-aloitteisesti perehtyä työpaikkansa työympäristöön, työolosuhteisiin ja työyhteisön tilaan sekä työsuojelusäännöksiin. Hänen tulee kiinnittää myös edustamiensa työntekijöiden huomiota työympäristön ja työyhteisön tilaan liittyviin työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä edistäviin seikkoihin. Työsuojeluvaltuutettu osallistuu työsuojelua koskeviin tarkastuksiin ja asiantuntijoiden tutkimuksiin, mikäli tarkastaja tai tutkimuksen tekijä katsoo osallistumisen tarpeelliseksi.

Työpaikan työn ja työolojen seurannan perusteella työsuojeluvaltuutettu ilmoittaa ja tekee esityksiä lähiesihenkilöille ja tarvittaessa muille työnantajan sijaisille. Työsuojeluvaltuutettu voi välittää muilta työntekijöiltä tulleita esityksiä ja tilanteita työnantajalle.

Lain mukaan sellaiseen työpaikkaan, jossa työskentelee säännöllisesti vähintään kymmenen työntekijää, työntekijöiden on valittava keskuudestaan kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan työsuojeluvaltuutettu ja kaksi varavaltuutettua. Kiinteistöpalvelualalla työpaikalla tarkoitetaan yrityksen kutakin toimipaikkakuntaa (kaupunkia, kuntaa tai kaupunkien ja kuntien muodostamaa yhtenäistä talusalueita), elleivät liitot toisin sovi.

Pienemmässäkin työpaikassa työntekijät voivat valita keskuudestaan edellä tarkoitettut valtuutetut. Työpaikan toimihenkilöasemassa olevilla työntekijöillä on oikeus valita keskuudestaan oma työsuojeluvaltuutetunsa ja kaksi varavaltuutettua.

Työsuojeluvaltuutetulla on kiinteistöpalvelualan työntekijöitä koskevan työehtosopimuksen osana noudatettavan PT-SAK-yhteistoimintasopimuksen mukaan oikeus

- vahvempaan työsuhteturvaan ja ansiotason säilymiseen
- käyttää työpaikan tiloja asiakirjojen säilytykseen ja kokouksiin
- käyttää tarvittavia toimisto- ja viestintävälineitä.

Kiinteistöpalvelualan työntekijöitä koskevan työehtosopimuksen 21 §:n mukaan työsuojeluvaltuutetulla on yrityksen työntekijämäärän perusteella oikeus

- saada vapautusta työstään työsuojeluvaltuutetun tehtävien hoitamiseksi
- saada työsuojeluvaltuutetun tehtävästä korvausta.

Työnantajan ja työsuojeluvaltuutetun sekä varavaltuutetun on käsiteltävä valtuutettujen koulutustarvetta ja -järjestelyjä kahden kuukauden kuluessa tehtävään valinnasta. Työehtosopimuksen liitteessä olevassa Koulutus sopimuksessa on erikseen sovittu työsuojeluvaltuutettujen koulutusoikeudesta ja ansion menetyksestä koulutusajalta.

Työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain mukaan työsuojeluvaltuutetulla on oikeus muun muassa

- saada nähtäväkseen työpaikan työsuojeluun liittyviä asiakirjoja
- keskeyttää vaarallinen työ.

Työsuojeluvaltuutetulla on salassapitovelvollisuus työnantajan taloudelliseen asemaan, liike- ja ammattisalaisuuteen sekä yrittäjäsuojeluun ja vastaavaa turvajärjestelyä koskeviin tietoihin. Myöskään yksityiseen henkilöön liittyviä tietoja ei saa paljastaa, ellei asianomainen henkilö ole antanut suostumustaan.

Varavaltuutettu

Varavaltuutettu hoitaa työsuojeluvaltuutetun ollessa estynyt tälle kuuluvat sellaiset tehtävät, joita ei voida siirtää työsuojeluvaltuutetun esteen päättymisen jälkeen hoidettaviksi. Työsuojeluvaltuutetun tulee antaa työnantajalle ilmoitus estymisestään ja varavaltuutetun tehtävään ryhtymisestä.

Varavaltuutettu saa vapautusta säännöllisestä työstään sellaiseksi ajaksi, jonka hän tarvitsee työsuojeluvaltuutetun tehtävien hoitamista varten. Muilta osin varavaltuutetulla on työsuojeluvaltuutetun tehtäviä hoitaessaan samat oikeudet ja velvollisuudet kuin työsuojeluvaltuutetullakin.

Jos työsuojeluvaltuutetun työsuhde päättyy tai hän eroaa muusta syystä kesken toimikauden, hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi tulee ensimmäinen varavaltuutettu.

Varavaltuutetut toimivat monissa työpaikoissa työsuojelutoimikunnan jäseninä.

Työsuojeluasiamies

Työsuojeluasiamies toimii henkilöstön edustajana rajatulla alueella, joka perustuu esimerkiksi työpaikan organisaatiorakenteeseen (kuten tekniikkaryhmä), alueeseen (väli-Suomi) tai ammattiryhmään (teollisuussiivoojat). Työsuojeluasiamiehet toimivat työsuojeluvaltuutetun toimialueen sisällä työsuojeluasioiden paikallisena havainnoijana ja ilmoittajana.

Työsuojeluasiamiehistä on sovittu työmarkkinajärjestöjen välisissä sopimuksissa. Asiamiehen keskeisinä tehtävinä on

- ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista esihenkilölle ja tarvittaessa työsuojeluvaltuutetulle
- tarkkailla työsuojelumääräysten noudattamista ja huomauttaa niiden rikkomisesta
- osallistua työsuojelutarkastukseen ja tapaturmatutkimukseen
- pitää yhteyttä työsuojeluvaltuutettuun.

Työsuojeluasiamiehen tai -asiamiesten tarpeesta sovitaan paikallisesti. Valintaan päädyttyäessä sovitaan myös lukumäärä, toimialue, toimintaedellytykset ja valintatapa. Toimikausi on kaksi vuotta.

Työterveyshuolto

Työnantajan järjestämän lakisääteisen työterveyshuollon tarkoituksena on työnantajan, työntekijän ja työterveyshuollon yhteistoimin edistää työhön liittyvien sairauksien ja tapaturmien ennaltaehkäisyä, työn ja työympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, työntekijöiden terveyttä ja työkykyä sekä työyhteisön toimintaa.

Työterveyshuolto perustuu työterveyshuoltolakiin ja valtioneuvoston asetuksiin hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista sekä työterveyshuollon sisällöstä ja terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä. Työnantajan on järjestettävä työterveyshuolto aina, kun työsuhteessa on yksikin työntekijä. Työ-

terveyshuolto koskee kaikkia työntekijöitä riippumatta työsuhtemuodosta tai sen kestosta. Kela korvaa työnantajalle osan kustannuksista. Työnantaja voi järjestää lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi sairaanhoito- ja muita terveystyöpalveluita.

Työnantaja voi hankkia työterveyshuoltopalveluja

- kuntien terveystyökeskuksista
- järjestämällä sen yhteisesti toisten työnantajien kanssa (yleensä "n-alueen" työterveys ry)
- järjestämällä itse
- hankkimalla alan toimintayksiköltä (yleensä yksityiset lääkäriasemat).

Työterveyshuoltoa koskeissa asioissa työpaikalla tulee toimia yhteistoiminnassa. Ennen kuin työnantaja tekee päätöksiä työterveyshuollon aloittamisesta, järjestämisestä tai muuttamisesta, on asiat käsiteltävä työsuojelutoimikunnassa tai sen puuttuessa työsuojeluvaltuutetun kanssa. Työsuojelutoimikunta voi käsitellä työterveyshuollon kehittämistä muulloinkin ja myös henkilöstön edustajien aloitteesta.

Sopimus työterveyshuollosta on tehtävä kirjallisesti. Työterveyshuoltoa koskevasa neuvottelussa on eduksi, mikäli työnantajalla on käsitys siitä, minkälaisia palveluja työterveyshuollolta halutaan tai tarvitaan. Jos työnantaja järjestää työterveyshuoltopalvelut itse, on vastaavasti tehtävä kirjallinen kuvaus työterveyshuollon järjestelyistä sekä sisällöstä ja laajuudesta.

Työterveyshuollon toimintasuunnitelman tulee olla kirjallinen. Sen perustana ovat työolosuhteista johtuvat tarpeet ja työterveyshuollon tekemät työpaikkaselvitykset. Toimintasuunnitelma tulee käsitellä työsuojelutoimikunnassa ja tarkistaa vuosittain, ja se tulee olla myös työntekijöiden nähtävillä.

Hyvän työterveyshuoltokäytännön edellytyksenä on suunnitelmallisuus, toiminnan seuranta ja arviointi, työterveyshenkilöstön ammattitaito ja moniammatillisuus sekä yhteistoiminta.

Lakisääteiseen työterveyshuoltoon kuuluu

1. työn ja työolosuhteiden terveellisyys ja turvallisuuden selvittäminen ja arviointi toistuvien työpaikkakäynnein ja muita työterveyshuollon menetelmiä käyttäen (työpaikkaselvitys)
2. työperäisten terveysvaarojen, työntekijöiden terveydentilan sekä työ- ja toimintakyvyn selvittäminen ja seuranta

3. toimenpide-ehdotusten tekeminen työn terveellisyys ja turvallisuuden parantamiseksi, työntekijöiden työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi sekä toimenpide-ehdotusten toteutumisen seuranta
4. tietojen antaminen, neuvonta ja ohjaus mukaan lukien työntekijän perustellusta syystä työkuormituksesta pyytämä selvitys
5. vajaakuntoisen työntekijän työssä selviytymisen edistäminen ja seuranta, kuntoutusta koskeva neuvonta ja ohjaaminen
6. yhteistyö muun terveydenhuollon ja viranomaisten edustajien kanssa sekä tarvittaessa yhteisen työpaikan työntekijien työterveyshuollon palvelujen tuottajien ja muiden tarpeellisten tahojen kanssa
7. osallistuminen työturvallisuuslain edellyttämän ensiavun järjestämiseen
8. omalta osaltaan suunnitella ja toteuttaa työterveyshuollon tehtäviin kuuluvia työkykyä ylläpitäviä toimenpiteitä, joihin sisältyy tarvittaessa kuntoutustarpeen selvittäminen
9. työterveyshuollon toiminnan laadun ja vaikuttavuuden arviointi.

Työnantaja voi lisäksi järjestää työntekijöilleen sairaanhoito- ja muita terveydenhuoltopalveluja, joiden kustannuksista työnantaja saa korvausta Kelalta. Sairaanhoitopalvelujen nähdään tukevan myös lakisääteisen työterveyshuollon toteuttamista.

Hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaiset tehtävät toteutetaan soveltuvin osin yhteistyössä johdon, linjaorganisaation, henkilöstöhallinnon, yhteistoimintaorganisaatioiden ja työterveyshuollon kesken.

Työsuojelun valvonta

Työsuojeluviranomaisten tehtävänä on edistää työsuojelua kehittämällä työn turvallisuutta ja terveellisyyttä sekä valvomalla työsuojelun säännösten ja määräysten noudattamista. Sosiaali- ja terveystieteiden työpaja- ja tasa-arvo-osasto huolehtii työsuojelulainsäädännön valmistelusta ja säädösten ohjeistuksesta. Osasto vastaa myös myynnissä olevien ja työssä käytettävien tuotteiden turvallisuuden markkinavalvonnasta. Työ- ja tasa-arvo-osasto julkaisee oppaita työsuojelusäädöksistä ja niiden soveltamisesta sekä työn ja työolojen kehittämisestä.

Sosiaali- ja terveystieteiden työpaja- ja tasa-arvo-osasto valvoo myös työterveyshuollon sisältöä ja vastaa alan lainsäädännön kehittämisestä.

Aluehallintovirastot

Manner-Suomessa on kuusi aluehallintovirastoa ja viisi työsuojelun vastuualueita, sekä lisäksi Ahvenanmaalla toimii Ahvenanmaan valtionvirasto, joka toimii valtion aluehallintovirastona. Aluehallintovirastot vastaavat työsuojelun valvonnasta, vakavien työtapaturmien, ammattitautien ja työperäisten sairauksien syiden selvittämisestä ja ennaltaehkäisystä, tuotevalvonnasta sekä osallistuvat työrikosten käsittelyyn.

Työsuojeluviranomaiset tekevät työpaikoille tarkastuksia, ja niiden tiheys riippuu työpaikan vaaroista. Tarkastuksia tehdään myös vakavien tapaturmien takia, työpaikan työsuojelun puutteellisuudesta tehtyjen ilmoitusten perusteella ja työsuojelupäällikön tai -valtuutetun taikka -toimikunnan pyynnöstä. Tarkastuksista ilmoitetaan etukäteen työnantajalle, joka ilmoittaa siitä edelleen työntekijöiden edustajille. Tarvittaessa tarkastuksia voidaan tehdä myös ennalta ilmoittamatta.

Tarkastuksista laaditaan aina kirjallinen tarkastuskertomus. Siinä kuvataan tarkastuksen kulku ja keskeiset havainnot sekä annetaan tarvittavat toimintaohjeet ja kehotukset epäkohtien poistamiseksi. Se voi sisältää myös suositusluonteisia neuvoja työsuojelun edistämiseksi.

Kirjallinen toimintaohje ja kehotus velvoittavat työnantajaa säännösten vastaisen epäkohdan poistamiseen. Kehotukseen asetetaan määräaika ja sitä voidaan tehostaa uhkasakolla tai teettämis- tai keskeyttämisuhalla.

Työsuojeluviranomaisen on ennen velvoittavan päätöksen antamista kuultava työnantajaa.

Työn ja työympäristön hallinta

Työympäristöllä tarkoitetaan niitä asioita, jotka antavat tekijälle mahdollisuuden tehdä työnsä tehokkaasti, turvallisesti ja mielekkäästi. Työympäristön hallinta tarkoittaa näiden asioiden tunnistamista ja jatkuvaa parantamista. Hallitun työympäristön ansiosta

- asiakkaita pystytään palvelemaan hyvin
- työt sujuvat tehokkaasti
- voimavaroja käytetään järkevästi
- työpaikan työolot ovat hyvät ja turvalliset
- työyhteisö on uudistumiskykyinen.

Työturvallisuus ja -terveys

Työympäristön hallinta on kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista toimintaa työturvallisuuden edistämiseksi. Työsuojelutoiminnan tarkoituksena on, että työympäristöstä tunnistetaan ja poistetaan työn turvallista, tehokasta ja mielekästä tekemistä haittaavat tekijät. Työolojen turvallisuus on tärkeää myös yhteiskunnan kannalta. Siksi lainsäädännöllä veloitetaan työympäristön turvallisuus- ja terveysvaarojen poistamiseen tai vähentämiseen vaarattomalle tasolle. Työterveyshuolto tekee osaltaan työympäristön arviointia.

Kiinteistöpalvelualalla jokainen osallistuu käytännössä työympäristön hallintaan. Töitä tehdään mitä erilaisimmissa työkohteissa ja työympäristöissä. Kiinteistöpalveluammattissa työt ovat itsenäisiä, ja niitä tehdään usein yksin. Tekijä tuntee työnsä paremmin kuin kukaan toinen. Hän myös paljolti itse päättää, miten työnsä tekee.

Henkilökohtaiseen työympäristön hallintaan liittyy kaksi kysymystä:

1. Osaanko tehdä työni?
2. Tiedätkö ja hallitsenko työni terveellisyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat asiat?

Työn terveellisyteen ja turvallisuuteen on työpaikalla kiinnitettävä yhteistä huomiota. Kiinteistöpalvelutyöpaikoilla yleisimpiä terveysongelmia ovat tuki- ja liikuntaelinrasitukset, -vaivat ja -sairaudet. Näitä aiheuttavien työtapojen ja menetelmien tunnistaminen ja korjaaminen on erittäin tärkeää työympäristön hallinnan parantamiseksi. Yhteisessä koulutuksessa voidaan antaa lisää tietoa, asianmukaisia työvälineitä ja muita eväitä oman työn hallintaan.

Työhyvinvointi

Työhyvinvointi on kykyä tehdä työtä tehokkaasti, turvallisesti ja siten, että se tyydyttää tekijänsä tarpeita. Työhyvinvoinnin lisääminen on työn ja työympäristön hallinnan parantamista. Se edellyttää työn kuormitustekijöiden arviointia ja työn kehittämistä siten, että työ vastaa tekijänsä edellytyksiä ja häneen kohdistuvia odotuksia. Työhyvinvointi määritellään seuraavasti: työhyvinvointi tarkoittaa turvallista, terveellistä ja tuottavaa työtä, jota ammattitaitoiset työntekijät ja työyhteisöt tekevät hyvin johdetussa organisaatiossa. Työ koetaan mielekkääksi ja merkitykselliseksi. Työ tukee elämän kokonaisuutta. Työhyvinvointi on sekä yksilön että työyhteisön kokemus ja näkyy myös ulospäin, esimerkiksi asiakkaille. Työ sujuu, ja osaaminen sekä työn haastavuus ovat tasapainossa.

Työtaturmavaarat ja terveyshaitat

Kiinteistöpalvelualalla tilastojen mukaan eivät tapaturmien määrät ole merkittävästi muuttuneet suhteutettuna työtunteihin viime vuosien aikana. Yli puolet tapaturmista on lieviä, korkeintaan kolmen päivän sairauspoissaoloon johtaneita tapaturmia. Vakavia kuolemaan johtavia tapaturmia sattuu 1-2 joka vuosi.

Kiinteistöpalvelutyössä tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat työpaikoilta saatujen tietojen mukaan suurimpia poissaolojen aiheuttajia. Työstä johtuvat sairauspoissaolot ovat myös suuri kustannuksia aiheuttava tekijä työnantajalle, ja siksi työolojen parantaminen maksaa itsensä nopeasti takaisin.

Tapaturman aiheuttajat ja niiden seuraukset ovat hyvin samankaltaisia kiinteistöpalvelualan eri tehtävissä. Työmatkapataturman vaaraa lisää se, että siivoajat siirtyvät työkohteesta toiseen työpäivän aikana.

Siivoajan työ

Siivoajan työssä yleisimpiä tapaturmia ovat kaatuminen, liukastuminen ja kompastuminen sekä esineisiin satuttaminen. Tapaturmia aiheuttavat myös esineiden väliin tai sisään jääminen, putoavat tai sortuvat esineet, sähkövirta/lämpötila/vahingolliset aineet, putoaminen/hyppääminen, lentävät sirut/hiukkaset ja esineet sekä esineiden

päälle astuminen. Lisäksi ylikuormittuminen ja rasittuminen aiheuttavat merkittävästi sairauspoissaoloja.

Yleisimpiä vammoja ovat

- sijoiltaan menot/nyrjähdykset ja venähdykset
- ruhjevammat tai musertumat
- pintavammat/naarmut/haavat/tulehdukset
- kemikaaliroiskeet silmiin tai iholle.

Siivoojien ammattitaudin aiheuttajia ovat

- kemialliset aineet
- jännetupen- ja muut tulehdukset.

Kiinteistönhoitajan työ

Kiinteistönhoitajan työssä tyypillisiä tapaturmia ovat

- kaatuminen, liukastuminen, kompastuminen
- esineisiin tai esineiden aiheuttama satuttaminen
- ylikuormittuminen ja rasittuminen.

Tapaturmia aiheuttavat myös putoaminen/hyppääminen, lentävät sirut/hiukkaset ja esineet, esineiden väliin tai sisään jääminen, putoavat tai sortuvat esineet, sähkövirta/ lämpötila/vahingolliset aineet sekä esineiden päälle astuminen.

Yleisimpiä vammoja ovat

- sijoiltaan menot/nyrjähdykset ja venähdykset
- pintavammat, naarmut, haavat tai tulehdukset
- ruhjevammat tai musertumat.

Kiinteistönhoitajan työssä ammattitaudin aiheuttajia ovat

- kemialliset aineet
- jännetupen- ja muut tulehdukset.

Tapaturmia ja ammattitauteja on eniten 50-54-vuotiailla.

Kiinteistöpalvelualan riskien arviointi ja hallinta

Kiinteistöpalvelualan työpaikalla on erityisen tärkeätä, että jokainen tuntee oman työnsä vaarat, koska työtä ei tehdä omissa tiloissa ja vaarat kohdataan usein yksin.

Kiinteistöpalvelualan työpaikalla on pyrittävä toimimaan mahdollisimman tiiviinä työyhteisönä, vaikka varsinaisen työn merkeissä oltaisiinkin melko hajallaan. Vaarojen tunnistaminen edellyttää yhteistä keskustelua ja ilmoitusmenettelyä niistä työnantajalle kertomiseksi. Jokainen voi tuoda esille ajatuksiansa ja kokemuksiansa omasta työstään ja työkohteistaan. Pelkkä keskustelu ei riitä, vaan tiedot tulee dokumentoida ja pitää ajan tasalla.

Vaarojen tunnistamisen perustaksi tarvitaan systemaattista tehtävä-, kohde-, vuosi- ja vuorokaudenaikaista tietoa. Sitä voidaan hyödyntää myös työpaikkaan tulevan tai kohdetta vaihtavan työntekijän perehdyttämisessä.

Kun vaarat on tunnistettu, niiden aiheuttamat riskit tulee arvioida. Riskin suuruutta määritettäessä otetaan huomioon tapahtuman todennäköisyys ja seurausten haitallisuus. Riskin suuruus voidaan esittää numeerisesti tai sanallisesti. Mitä suurempi riski on, sitä tärkeämpiä ja kiireellisempiä toimenpiteet ovat.

Vaikka vähäisen tai merkityksettömän riskin pienentäminen ei lisäisi turvallisuustasoa, on työoloja kuitenkin tarkkailtava. Riskin kasvaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta turvallisuutta ei vaaranneta. Jos riski on merkittävä tai sietämätön, työtä ei saa aloittaa tai jatkaa, ennen kuin riskiä on vähennetty.

Työterveys- ja turvallisuusriskien arviointi

Esiintyminen	Seuraukset		
	Vähäiset	Haitalliset	Vakavat
Epätodennäköinen	Merkityksetön riski	Vähäinen riski	Kohtalainen riski
Mahdollinen	Vähäinen riski	Kohtalainen riski	Merkittävä riski
Todennäköinen	Kohtalainen riski	Merkittävä riski	Sietämätön riski

Esimerkki riskien luokittelusta haitallisen tapahtuman seurausten vakavuuden ja esiintymistodennäköisyyden perusteella.

Esimerkiksi tikkailla työskentely on merkittävä riski. Putoamisvaara on erittäin todennäköinen, ja seuraukset voivat olla vakavat. Työtä ei siten pidä aloittaa, ennen kuin riskiä on pienennetty vaihtamalla tikkaat määräysten mukaiseen tyyliin.

Työturvallisuuskeskuksen internet-sivuilta www.ttk.fi löytyy tarkistuslistoja ja apuvälineitä työpaikan riskien arviointiin.

Seuraavassa on lisäksi esimerkkejä apuvälineistä, joilla siivoojien ja kiinteistöhoitajien työn vaaroja voidaan tunnistaa.

Vaarojen tunnistaminen: Siivoustyö

Siivoustyön rasitus- ja vaaratekijöitä

Siivoojilla terveyteen mahdollisesti vaikuttavia tai vaaraa aiheuttavia tekijöitä ovat muun muassa seuraavat:

Tuki- ja liikuntaelinten jatkuva kuormittuminen, esimerkiksi

- taakkojen käsittely
 - lattianhoitokoneiden kantaminen ja siirtäminen
 - jätesäkkien kantaminen ja siirtäminen
 - kalusteiden kantaminen ja siirtäminen
 - torjuntaa, ehkäisyä mm. turvallisten työtapojen opastaminen, parityön suosiminen, työvaatetuksen ja jalkineiden kunto
 - fyysisesti raskaat työvaiheet esim. ikkunoiden pesu
 - ergonomisten työvälineiden käyttö
 - siivousalueiden koko
 - kunnolliset siivouskomerot ja keskusket
 - pesukoneiden hankinta (siivousvälineiden pesuun)
 - työnkierto
- tapaturmanvaara
 - seurauksina kompastuminen, liukastuminen, nyrjähdykset
 - lattiapintojen kunto
 - ulkotilojen liukkaus
 - kaappien ja hyllyjen puhdistus
 - sähköturvallisuus, vialliset (tai tiellä olevat) sähköjohdot
 - terävät esineet (roskakoreissa, työtiloissa ym.)
 - väkivallan vaara
- liikenne- ja liikkumisvaarat
- meluhaitat
- hengitysilman epäpuhtaudet
- puhdistusaineet iholle
 - kemikaalit
 - tulehdusvaara esinekosketuksesta (eritteet, huumeneulat yms.)
- psykososiaalinen työympäristö
 - työn vaatimukset > perehdytys ja työopastus, ammattitaidon parantaminen sekä ylläpito, aikataulut, ohjaus ja esihenkilötyö
 - yksintyöskentely > tiimityö, työn uudelleen organisointi, vuorovaikutusfoorumit, kuten yhteiset palaverit
 - työn kasautuminen > sijaisjärjestelmän luominen.

Vaarojen tunnistaminen: Kiinteistöhoitotyö

Kiinteistöhoitajilla terveyteen mahdollisesti vaikuttavia tai vaaraa aiheuttavia tekijöitä ovat muun muassa seuraavat:

Kiinteistöhoitotyön rasitus- ja vaaratekijöitä tuki- ja liikuntaelinten jatkuva kuormittuminen

- nostot, etenkin selkää kuormittavat
- putoamisvaarat, korkealla työskentely
- jalan satuttaminen (koneen terä, sinkoava kivi, nyrjähdys, liukastuminen, putoava työkalu)
- käden satuttaminen koneita ja työkaluja käytettäessä
- meluhaitat ja pakokaasut
- piha- ja ulkoalueiden hoitokoneiden käyttö ja ajaminen (traktoreiden ym. ajaminen)
- kompastuminen, itsensä kolhiminen
- kattolumityöt ym. talvityöt
- hengitysilman epäpuhtaudet (pöly, yms.)
- asbesti, home ym. erityisesti hengityshaitat
- kemikaalien käsittely (pesuliuottimet, jäänsulatusaineet yms.)
- sähköiskut
- tulehdusvaara esinekosketuksesta (eritteet, huumeneulat yms.)
- väkivallan vaara
- yksin työskentely
- vaihtelevat työkohteet ja -olosuhteet
- psykososiaalinen työympäristö.

Nolla tapaturmaa -ajattelu ja työtapaturmien tutkiminen

Nolla tapaturmaa -ajattelutapa lähtee siitä, että jokainen tapaturma on torjuttavissa. Se edellyttää, että jokainen tapaturma ja vähältä piti -tilanne ilmoitetaan ja tutkitaan. Saadun tiedon perusteella jokaisen teknisen vian tai inhimillisen virheen syntymiseen vaikutetaan ja siten vähennetään sen todennäköisyyttä.

Kiinteistöpalvelualan työpaikoilla on erityisen tärkeää saada yhteiseen tietoon kaikki työssä sattuneet tapaturmat ja läheltä piti -tilanteet. Työtapaturmasta tulee ilmoittaa välittömästi omalle esihenkilölle ja tapaturmavakuutusyhtiölle korvauksen saamiseksi. Vakavasta tapaturmasta pitää ilmoittaa myös viranomaisille.

Työpaikalla pitää tutkia kaikki tapaturmat. Myös vaaratilanteet ja vaaralliset olosuhteet pitää tutkia. Tutkinnan suorittavat yleensä työsuojeluhenkilöstö ja esihenkilö tai esihenkilöt. Työpaikan oman tapaturmatutkimuksen tarkoituksena on etsiä ne tapaturmaan vaikuttaneet tekijät, jotka poistamalla vastaavat tapaukset voidaan estää.

Työpaikalla tulee olla toimenpideohjeet tapaturman tai vaaratilanteen selvittämiseksi:

- Selvitä tapahtumat yksityiskohtaisesti.
- Tunnista olosuhteisiin sisältyvät tapaturmavaarat.
- Määritä torjuntatoimenpiteet.
- Toteuta toimenpiteet suunnitelmallisesti.
- Seuraa toimenpiteiden toteutumista ja arvioi niiden riittävyttä.

Työtapaturmia aiheuttavat ennen kaikkea organisaation toiminta- ja menettelytavat. Lisäksi tapaturman syntyyn vaikutta-

vat työympäristö, koneet ja laitteet, ihmiset sekä materiaalit ja tuotteet. Työtapaturmia ei pystytä estämään pelkästään yksittäisten torjuntatoimien avulla. Toimenpiteiden tulee painottua järjestelmiin ja laajavaikutteisiin ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin. Tuloksia saadaan vain, jos kaikki eri organisaatioitasoilla työskentelevät ennakoivat ja torjuvat työtapaturmia yhdessä.

Toimenpiteet tapaturman sattuessa

Tapaturman sattuessa on huolehdittava ensiavusta ja hoitoon saattamisesta.

Toimenpiteet vakavan tapaturman (seurauksena yli 30 päivää kestänyt sairausloma, pysyvä vamma, haitta tai kuolema) tutkimiseksi:

Esihenkilönä:

- Kirjoita muistiin silminnäköjoiden nimet.
- Tutustu tapahtumapaikkaan ja dokumentoi; haastattele vahingoittunut, silminnäköjä, tehdyn työn ja järjestelmän asiantuntijat. Laadi piirroksiset tapahtumapaikasta, prosessista. Ota valokuvia tai videota.
- Tee yksityiskohtaiset muistiinpanot tapahtumien kulusta.
- Tee sisäinen tapaturmailmoitus välittömästi. Lähetä ilmoitus eteenpäin annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Eristä tapahtumapaikka myöhempiä tutkimuksia varten.
- Ilmoita vakavasta tapaturmasta poliisille, työsuojeluviranomaisille, Turvalisuus- ja kemikaalivirastolle kaikista sähkötapaturmista (vakavat sähkötapaturmat ilmoitettava aina lomakkeen lisäksi puhelimitse), Tapaturmavakuutuskeskukseen (TVK) kuolemantapauksesta, työmarkkinajärjestölle tai TVK:hon katastrofiluontoisista tapaturmista, vakuutusyhtiölle, omaisille. Tee ilmoitus aina, kun epäilet, että kyseessä on vakava tapaturma.

Tapaturmien torjunta ja ennaltaehkäisy

Yleinen työturvallisuus

Työtilaturvallisuus

Kaatuminen, liukastuminen ja kompastuminen ovat yleisiä kiinteistöpalvelualan työtapaturmia. Tällaisia tapaturmia voidaan ehkäistä ennalta työtilojen hyvällä järjestyksellä ja siisteydellä.

Kiinteistöpalvelualalla työtilat ovat pääosin asiakasyritysten tiloja. Työolojen turvallisuuteen voidaan vaikuttaa tarjousneuvotteluissa, jolloin tiloja arvioidaan myös työntekijöiden työympäristön turvallisuuden ja käytettävyyden kannalta. Asiakasyhteisön edustajalle kerrotaan esimerkiksi, miten toimiston sähköjohtokimppuja kokoamalla ja nostamalla voidaan parantaa työn turvallisuutta sekä laatua.

Kiinteistönhoidossa kiinteänä tilana on tavallisesti jonkinlainen huoltohalli. Sen siisteydellä ja järjestyksellä on merkitystä tapaturmien torjunnassa etenkin, jos siellä työskennellään koneilla tai jos hallissa myös pidetään huoltoajokalustoa.

Jalkineisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Niiden tyyppi, laatu ja kunto ovat tärkeitä liukastumisen tai kompastumisen sekä jalkaan kohdistuvien iskujen ehkäisyssä useissa kiinteistönhoidotöissä. Siivoojalla hyvät työjalkineet auttavat jaksamaan päivittäistä jalkojen päällä oloa.

Työn turvallisuus on usein oman huomiokyvyn varassa. Siksi työpäivässä ei saisi olla huomiokykyä alentavia tekijöitä, kuten liiallista työpainetta tai hallitsematonta kiireen tuntua.

Työpaikan sisäinen liikenne. – Siivoojan ja kiinteistönhoitajan työpaikka on asiakasyrityksen sisä- ja ulkotilat tai hoidettava alue. Työaikana liikutaan ja työskennellään usein myös yleisillä liikenneväylillä liikenteen seassa siirryttäessä kohteesta toiseen korjaus- ja huoltokäynneille. Siirtyminen tapahtuu jalankulkijana tai polkupyörällä sekä koneen, auton tai työvälineen kuljettajana. Myös pihalla tai paikoitusalueella käytetään erilaisia ajoneuvoja lumitöissä ja puhtaanaapidossa. Liukkaus on ongelmana talvisin ulkona ja sisätilojen kosteiden tiloissa.

Siivoojat siirtyvät kohteesta toiseen useimmiten jalan, polkupyörällä ja autolla. Heille sattuu runsaasti erilaisia työmatkatapaturmia.

Hiekka(kvartsi)pöly. – Kvartsia eli kiteistä piidioksidia on monissa kivi- ja hiekkalajeissa sekä sementtipölyssä ja betonissa. Hienojakeinen kvartsipöly voi tunkeutua keuhkorakkuloihin saakka. Kiinteistönhoidotajien ja siivoojien työssä hiekkapöly on ongelma etenkin keväisin talvihiekoituksen jälkeen. Koneellisessa hiekan poistossa pölyä voi vähentää kostuttamalla hiekkaa, siivoamalla pölyä pois lakaisukoneen ohjaamosta sekä suodattamalla ohjaamoon tuleva ilma ja ylipaineistamalla ohjaamo.

AVIn työpaikkatiedote: Älä altista työntekijää syöpävaaralle https://www.tyosuojelu.fi/documents/14660/899621/Tyopaikkatiedote_1_2020.pdf

Kone- ja laiteturvallisuus

Työpaikalle hankittavien koneiden ja työvälineiden on oltava vaatimusten mukaisia (CE-merkki) ja turvallisia. Niiden on sovellettava käyttötarkoitukseensa. Työnantaja vastaa käyttöönotto tarkastuksesta sekä siitä, että työvälineitä riittävästi huolletaan ja korjataan ja ne ovat kunnossa koko käyttöajan. Koneen hankintavaiheessa on huolehdittava siitä, että koneen mukana toimitetaan suomen- ja tarvittaessa ruotsinkieliset käyttöohjeet.

Kiinteistönhoidossa ruohonleikkureiden käyttöön liittyy vaaratekijöitä – etenkin kun niitä usein käyttävät nuoret kesätyöntekijät. Leikkurin terä on vaarallinen, sillä siitä voi singota kiviä tai jalka voi päästä terän pyörimisalueelle. Etenkin nurmikkoalueen epätasaisuus ja liukkaus sateen jäljiltä lisäävät vaaraa. Turvajalkineet suojaavat jalkaa ja estävät liukastumista. Siimaleikkurilla työskennellessä on käytettävä myös kasvojensuojaa.

Siivoushenkilöstö käyttää pölynimureita, vesi-imureita, painehuuhtelulaitteita, painepesureita, lattianhoito- ja yhdistelmäkoneita. Laitteiden hyvä kunto sekä oikea käyttö ja huolto ovat tärkeitä vaarojen torjumiseksi.

Häiriötilanteissa tapaturmariski kasvaa. Esimerkiksi koneen tukkeumaa poistettaessa kone saattaa käynnistyä. Riskiä lisäävät kiire ja väärät työtavat.

Kiinteistönhoidossa ja siivouksessa työpaikan sovitut tottumukset ovat koneturvallisuuden kannalta tärkeitä. Kone on säännöllisesti puhdistettava ja ilmenneestä viasta tai sellaisen mahdollisuudesta on ilmoitettava. Näin vältetään seuraavan käyttäjän mahdollinen työtapaturma.

Sähköturvallisuus

Kiinteistönhoitajan työhön liittyy muun muassa kotien ja yleisten tilojen piensähkötöitä. Sähkötyössä pitää noudattaa erityistä varovaisuutta. Jos työtä ei muuten voida tehdä turvallisesti, on sähköjohdot ja -laitteet irrotettava verkosta ja jännitteetömyys varmistettava mittamalla.

Kiinteitä sähköasennuksia ja sähkölaitteiden korjauksia saavat tehdä vain ne sähköalan ammattilaiset, jotka on rekisteröity Tukesin (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto) sähköurakoitsijarekisteriin.

Tavalliset sähkökäyttäjät voivat tehdä vähäisiä töitä, mutta niitäkin vain sillä edellytyksellä, että ovat perehtyneet työtä koskeviin ohjeisiin ja sähköturvallisuuteen.

Tällaisia töitä ovat muun muassa

- tulppasulakkeen vaihtaminen (kahvasulakkeen vaihtamiseen vaaditaan ammattihenkilö)
- valaisimen liittäminen katossa olevaan "sokeripalaan"
- sähkölaitteen rikkoutuneen pistotulpan, johdon ja johdossa olevan välilytkimen vaihtaminen
- yksivaiheisen jatkojohdon valmistaminen ja korjaaminen
- pistorasian ja valaisinkytkimen kannen irrottaminen ja kiinnittäminen
- enintään 50 voltin vaihtojännitteisiä tai 120 voltin tasajännitteisiä laitteistoja koskevat työt, esimerkiksi aurinkokennoasennukset.

Siivoojan työn turvallisuuteen vaikuttavat muun muassa siivouskoneiden sähköjohtojen yms. kunto sekä siivottavien tilojen sähköturvallisuus (virran otto, irralliset johdot siivottavassa tilassa ym.). Erittymisen vaarallista on viallisten koneiden käyttö kosteissa tiloissa. On sovittava siitä, että

jokainen välittömästi ilmoittaa havaitsemistaan vioista ja viallinen kone tai laite poistetaan käytöstä.

Paloturvallisuus

Paloturvallisuus on tärkeää sekä kiinteistöpalvelujen omalla työpaikalla (esim. huoltohalli tms.) että asiakasyrityksen tiloissa.

Työturvallisuuslain mukaan työt on järjestettävä siten, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän palonvaaraa. Työnantajan on nimettävä vastuuhenkilö, jonka tulee huolehtia palontorjuntaan ja evakuointiin liittyvistä tehtävistä. Työpaikalla tulee olla riittävästi turvallisia poistumis- ja pelastautumisteitä, ja niissä on oltava tarpeellinen hätävalaistus. Lisäksi on oltava palohälytysjärjestelmä, vettä saattavilla, soveltuva alkusammutuskalusto ja ensiapuvälineet.

Työntekijät pitää perehdyttää pelastussuunnitelmaan hätätilanteiden varalta. Jokaisen työntekijän pitää tuntea turvallinen poistumisreitti rakennuksesta, osata tehdä hätäilmoitus, tietää, missä on lähin alkusammutin, ja osata käyttää sitä.

Kiinteistöä hoitavan ja siivoavan työntekijän tulee tietää riittävän hyvin työkohteen paloturvallisuusasiat, jotka löytyvät kiinteistön pelastussuunnitelmasta.

Turvallisuus erityistä vaaraa aiheuttavissa töissä

Vaaralliset tai tavanomaisesta poikkeavat työt on suunniteltava ja ohjeistettava huolellisesti ennakoon. Työn vaarojen torjunta ja ennakointi perustuvat vaarojen arviointiin. Ennen töiden aloittamista työnantajan tulee varmistua työnjohdon ja mahdollisen työn valvojan sekä työn suorittajan pätevyydestä ja osaamisesta ja soveltuvuudesta kyseiseen työhön. Lisäksi työnantajan on

annettava työntekijälle riittävät tiedot työpaikan vaaratekijöistä.

Tulityöt ja tulityökortti

Tulitöitä ovat muun muassa kaasu- ja kaarihitsaus, poltto- ja kaarileikkaus, laikka-leikkaus ja metallien hionta, joista syntyy kipinöitä, sekä työt, joissa käytetään kaasupoltinta, muuta avotulta tai kuumailmapuhallinta niin, että siihen liittyy syttymisvaara. Kiinteistöhoitaja voi tehdä tulitöitä sekä vakituksessa tulityöpaikassa, esimerkiksi huoltohallissa, johon on varattu ja suunniteltu erillinen alue tulitöiden tekemistä varten, että tilapäisessä tulityöpaikassa, esimerkiksi kiinteistöissä.

Tulitöitä varten työpaikalle on laadittava tulitöiden valvontasuunnitelma. Se voi sisältää turvallisuussuunnitelmaan. Tulityön valvontasuunnitelmassa esitetään seuraavia asioita:

- kohteet, joissa tehdään tulityötä
- tulityöluvan myöntäjä
- tulityöluvakäytäntö
- tulityötä edeltävät turvallisuustoimet
- tulityön aikaiset turvallisuustoimet
- tulityön jälkeiset turvallisuustoimet
- tulityövalvonta.

Tulityön valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon myös tilapäisen tulityöpaikan turvatoimet. Tilapäiselle tulityöpaikalle on rakennettava erillinen työtila tulitöiden tekemistä varten. Tämän työtilan paloturvallisuuden tulee vastata vakituksessa tulityöpaikan paloturvallisuustasoa. Tila voidaan erottaa muista tiloista palamattomalla seinärakenteella tai tiiviillä verholla ja uloskäytävät suunnitellaan turvallisiksi ja merkitään asianmukaisesti. Tällainen työtila puretaan aina asennus-, huolto- tai korjaustyön päätyttyä.

Jos tulitöitä tehdään tilapäisellä tulityöpäikällä, tarvitaan Finanssialan keskusliiton (FK) hyväksymä ja voimassa oleva Tulityökortti sekä työkohtainen tulityölupa. Tulityöluvan myöntäjän turvallisuuskoulutuksen on oltava vähintään samaa tasoa kuin tulityön tekijän. Tulityökorttikoulutusta järjestää Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK) www.spek.fi.

Korkeapainevesityö

Korkealla vesipaineella tehdään puhdistus- ja huoltotöitä teollisuudessa, kiinteistöissä ja yhdyskuntatekniikassa. Korkeapainevesityön tapaturmariskejä voidaan torjua poistamalla ennakoon työntekijään, välineistöön ja laitteistoon sekä työmenetelmiin liittyvät riskitekijät.

Kun painetta on yli 250 bar tai pumpputeho on yli 10 kW ja paine yli 25 bar, tulee erityinen huomio kiinnittää turvallisten työmenetelmien käyttöön. Koska työhön liittyy suuria riskitekijöitä, on työn suunnittelun lähtökohtana sellaisen koneellisen työmenetelmän valinta (automaattinen tai puoliautomaattinen menetelmä), jolla voidaan välttyä paljon riskejä sisältäviltä käsikäyttöisiltä menetelmiltä.

Määräykset koskevat työn tilaajaa, palvelun toimittajaa sekä työn suorittajaa. Esimerkiksi korkeapainelaitteistolla ja pesupaikalla on oltava hätäpysäytyslaitteet, joiden käyttöön korkeapainepesijä ja työhön nimetty varmistushenkilö ovat perehtyneet. Korkeapainevesiletkuissa on oltava letkunmurtosuoja, joka estää letkun irti sinkoutumisen.

Työn tilaajan on annettava töiden laatua ja turvallisia työmenetelmiä ja työskentelyolosuhteita koskevat riittävät tiedot. Hänen täytyy huolehtia siitä, että määräyksiä voidaan noudattaa, ja valvoa niiden noudattamista.

Tilaaajan on nimettävä työtä valvomaan pätevä ja korkeapainevesityöhön koulutuksen saanut valvoja, jonka tehtävä on koordinoida työtä sen valmisteluvaiheesta suorittamiseen ja lopettamiseen saakka.

Palvelun toimittaja on vastuussa työssä käytettävän laitteiston ja sen lisävarusteiden laadusta ja turvallisuudesta. Korkeapainelaitteet on tarkastettava vuosittain ja tarkastuksista on laadittava pöytäkirja. Myös korkeapaineletkut on koeponnistettava vuosittain ja merkittävä pöytäkirjaan.

Työvälineiden on oltava korkeapainelaitteen suurimmalle sallitulle työpaineelle (WP) hyväksytyitä.

Työvälineistö on tarkastettava aina ennen työhön lähtöä ja kuntoa on seurattava myös työn aikana.

Työmaan on oltava riskikartoitettu ja vaarat poistettu tai minimoitu ennakoon.

Toimittajan on varmistettava työn suorittajan riittävä pätevyys ja henkilökohtaiset ominaisuudet tehtävään työhön. Työn suorittajan pitää olla yli 18-vuotias korkeapainevesityöhön koulutettu. Ennen työn aloittamista pitää huolehtia kohdekohtaisesta perehdytyksestä, jotta varmistetaan laitteiston turvallinen käyttö.

Työntekijän tulee ottaa huomioon työn laatuun, turvallisuuteen ja ympäristöön liittyvät seikat sekä noudattaa annettuja ohjeita ja määräyksiä.

Työnsuorittajalla tulee olla riittävät suojaimet, ja minimivärustus korkeapainevesityössä on seuraava:

- roiskesuojapuku, kumikäsineet, turvakumisaappaat, kypärä, kasvosuoja ja kuulonsuojaimet
- vesipaineen pyyhkäisyltä suojaava liivi ja vastaavasta materiaalista valmistetut jalkasuojat. Käsivaraissa piikkauksessa on koettu hyväksi myös korkeapainevesisuihkulta suojaavan puoli- tai kokohaalarin käyttö.

Pistoolissa on oltava räjähdysuoja.

Ennen työn aloittamista on kerrattava turvalliset työtavat:

- Letkut viedään kohteeseen vähiten vaaraa tai haittaa aiheuttavaa reittiä ja merkittävä.
- Paine nostetaan letkulinjaan vähitellen ja samalla tarkastetaan työkalun toimivuus ja letkulinjan tiiviys (huom. paineenalaiseen linjaan ei saa tehdä kiristystoimenpiteitä).

Työmaa on eristettävä, koska korkeapainevesisuihku ja sen irrottama materiaali voivat aiheuttaa vaaraa. Eristäminen voidaan tehdä esimerkiksi lippusiimalla. Eristysmateriaalista tulee selvittää, kuka työmaan on eristänyt ja miksi työmaa on eristetty. Suoja-alueen etäisyys pesukohteesta tulee olla vähintään 6 m.

Korkeapainevesityöryhmässä on aina oltava vähintään kaksi henkilöä, joista toinen pesee ja toinen tarkkailee työsuoritusta. Varmistushenkilöllä on oltava näköyhteys pesupaikkaan tai muu sovittu yhteydenpitomenetelmä. Työ on keskeytettävä, mikäli työmaan alueelle tulee ulkopuolisia.

Asbestia sisältävät kohteet

Asbestin käyttö lopetettiin rakennusmateriaaleissa vuonna 1988. Sitä löytyy tätä ennen

rakennetuissa kiinteistöissä esimerkiksi ilmanvaihtolaitteistoissa, putkien eristysmateriaalina, tiivisteissä, julkisivuissa, lattioissa, katoissa ja sisäverhouslevyissä. Asbestia on käytetty runsaasti myös rakenteiden palosuojauksissa ja äänieristyksissä. Myös rakennustarvikkeissa, kuten tasoitteissa, liimoissa ja maaleissa, voi olla asbestia.

Asbesti aiheuttaa syöpää. Mitä enemmän asbestille altistuu, sitä suurempi riski on sairastua. Oireet ilmaantuvat yleensä vasta kymmenien vuosien (20–30 vuotta) kuluttua altistumisesta.

Kiinteistöhoitajat tai siivoojat voivat altistua asbestille vanhojen kiinteistöjen huolto- ja siivoustöissä. Työnantajalla on ensisijainen vastuu altistuksen ehkäisemisessä varmistamalla, että purettavissa rakenteissa ei ole asbestia ja asbestipitoiset kohteet on turvallisesti koteloitu, tai huolehtimalla, että rakenteiden tai eristeiden purkutyön tekevät ammattilaiset asbestipurkutyönä. Kiinteistöhoitajille ja siivoojille on annettava kiinteistökohtaiset turvallisuusohjeet.

[Valtioneuvoston asetus asbestityön turvallisuudesta \(798/2015\)](#)

Korkeilla paikoilla työskentely

Kiinteistöhoitajat työskentelevät korkealla erilaisissa huoltotöissä, esimerkiksi katoilla muun muassa lumitöiden aikaan ja lipputuksia tehdessään. Suojautumisesta on huolehdittava asianmukaisella putoamissuojauksella, turvaköysillä ja -valjailla. Tarvittaessa työ tehdään erityisvälineiden avulla, esimerkiksi henkilönostinta hyväksikäyttäen. Putoamissuojauksesta on sovittava asiakkaan kanssa tämän tiloissa, katoilla tms. työskenneltäessä. Putoamissuojaimiin tulee perehtyä ennen käyttöönottoa. Sekä käyttäjien että työnjohton on tunnettava käytössä olevien putoamissuojainten toiminta ja oikeat käyttötavat.

Siivoojilla putoamisvaarat liittyvät useimmiten ikkunanpesuun sekä tasojen, kattojen, venttiilien yms. pyyhkimiseen. Apuna tulee olla käytettävissä esimerkiksi korokkeet ja pitkävärtiset puhdistusvälineet sekä tarvittaessa henkilönostimet ja turvalajajat.

Yleisimpiä virheitä putoamissuojainten käytössä ovat seuraavat:

- Käytetään vyötä valjaiden sijasta.
- Köysi on liian löysällä, eikä se estä vaara-alueelle joutumista.
- Pidennetään köyttä, kun soveltuvia kiinnityskohtia ei ole.
- Vyö tai valjaat puetaan siten, ettei tarvin toimi.
- Kiinnityspisteen lujuutta ei ole selvitetty luotettavasti.
- Vyö tai valjaat kiinnitetään epäluotettavasti tilapäisesti asennettuihin rakenteisiin tai laitteisiin.
- Vyön tai valjaiden köysi hankautuu terävää reunaa vasten ja vaurioituu.
- Tukivyön köyden koukku kiinnitetään väärinpäin D-lenkkiin tai muuhun sen lähellä olevaan kiinnityskohtaan.
- Putoamissuojaimen varaan pudonneen pelastamista ei ole suunniteltu ennalta.

Kiinteistöpalvelualalla tikkaiden käyttö on varsin yleistä. Tavoitteena on, että kaikissa työkohteissa työt voidaan tehdä työtaisoilta tai henkilönostimilla. Nojatikkaita ei saa käyttää työalustana. Niitä saa käyttää vain tilapäisinä kulkuteinä ja lyhytaikaisiin kertaluonteisiin töihin tilapäisissä työkohteissa, kuten nostoapuvälineen kiinnittämiseen ja irrottamiseen.

A-tikkaita saa käyttää työtelineiden asemasta työalustana vain tavallisen huonekorkeuden tiloissa lyhytkestoisessa työssä tai silloin, kun jostain muusta syystä olisi kohtuutonta vaatia työtelineitä. A-tikkaita käytettäessä alustan tulee olla painumaton ja tasainen.

Elintarvikesiivous

Elintarvikesiivouksessa korkea hygienia-taso on oleellista. Elintarvikehygienian ensisijainen tavoite on hallita elintarvikkeita uhkaavat vaarat ja varmistaa tuotteiden turvallisuus. Hygieeniset työtavat koskevat myös elintarvikkeiden säilytystiloissa liikkuvia henkilöitä: tuotanto-, kunnossapito- ja siivoushenkilöstöä sekä vierailijoita. Hygieeniset työtavat on usein ohjeistettu erillisohjeiden avulla, joissa kuvataan oikeat toimintatavat liittyen mm. käsihygieniaan, korujen käyttämiseen, suojavaate-tukseen, erilaisten hygienia-alueiden sekä tavara- ja henkilöliikenteen toiminnalliseen eriyttämiseen, työ- ja siivousvälineiden käyttöön, säilytykseen ja huoltoon. Hygieenisten työtapojen omaksumista auttaa hygieniaohjeistuksen ja -koulutuksen lisäksi myös työtapojen ja olosuhteiden hygieenisyyden arviointitarkastukset joko yrityksen oman henkilöstön tai ulkopuolisen asiantuntijan toteuttamana.

Jätteen käsittely ja siirtäminen

Siivoojalle ja kiinteistöhoitajalle tärkeää osaamista on esimerkiksi jätepussin turvallinen käsittely siten, että sen sisällä mahdollisesti olevat terävät esineet eivät satuta. Jätepussi jätetään vajaan eikä sitä täytetä reunoja myöten. Näin pussin yläosasta saa tukevan otteen. Kahden käden otteessa pussia kallistetaan pintaa kohden yläosasta kiinni pitäen, jolloin pohjan toinen reuna tyhjenee ja siitä saa otteen. Pussia ei missään vaiheessa painella tai kuljeteta kehoa vasten ja se kuljetetaan tarvittaessa vaunulla.

Rikkoutuneita laseja, teräviä esineitä tai huumeneuloja voi olla esimerkiksi julkisten tilojen keittiöiden ja ravintoloiden roskapusseissa. Tapaturman vaaraa vähennetään käyttämällä viiltoja kestäviä suojakäsineitä. Ruiskut laitetaan talteenotokapseliin tai suljettuun astiaan.

Tuholaistorjunta

Kiinteistöjen tuholaisia ovat jyrsijät, elintarviketuhohyönteiset, kärpäset, muurahaiset, torakat, sokeritoukat ja linnut. Kaikki tuholaiset vaikuttavat rakennusten kuntoon. Sen lisäksi ne levittävät erilaisia tauteja, ja jyrsijät aiheuttavat myös sähkötapaturmia rikkoessaan sähköjohtoja.

Painopiste tuholaistorjunnassa on ennaltaehkäisy. Myös kunta voi velvoittaa kiinteistön haltijaa tuholaistorjuntaan, esimerkiksi rottien hävittämiseksi tietyltä alueelta. Tuholaisten sisäänpääsymahdollisuudet tulee kartoittaa. Huolehtimalla ympäristön ja tilojen siisteydestä vältytään luomasta olosuhteista, jotka osaltaan vaikuttavat tuholaisten esiintymiseen. Tuholaisten pääsy sisätiloihin ja pesiminen pitää estää ja rajoittaa huolehtimalla hyvästä sii-

vouksesta ja puhtaanapidosta sekä hävittämällä tuholaiset mekaanisilla laitteilla tai kemikaaleilla.

Ennen kemikaalien käyttöä tulee aina perehtyä aineen käyttöturvallisuustiedotteeseen ja varmistaa oikea käyttö. Käyttöturvallisuustiedotteet antavat ohjeita myös suojautumiseen. Myrkkyyä käsiteltäessä tarvitaan kertakäyttöisiä suojaalareita ja käsineitä sekä soveltuvaa hengityksensuojainta. Aineiden käsittelyohjeita ja varoituskoja tulee noudattaa huolellisesti.

Viherpalvelut

Nurmikoiden ja istutusten hoidossa käytetään lievästi myrkyllisiksi luokiteltuja aineita, kuten eräiden sienitautien torjuntaan tarkoitetut kasvinuojeluaineet. Niitä saavat käsitellä vain ruiskuttajatutkinnon suo-

rittaneet henkilöt. Vaarallisia aineita säilytetään aina lukituissa tiloissa. Niistä on oltava saatavilla käyttöturvallisuustiedote.

Kasvien hoidossa käytetään sekä rakeisia että nestemäisiä lannoitteita. Niiden käsittelyssä on käytettävä asianmukaisia suojavarusteita (suojakäsineet, suojahaalarit). Nestemäisiä lannoitteita käsiteltäessä on käytettävä roiskesuojausta. Puhdasta huuhteluvettä on oltava valmiina pullossa siltä varalta, että nestettä roiskuu silmiin tai iholle. Näistä tapauksista on ilmoitettava työnjohtajalle.

Kalkin ja muiden hienojakoisten aineiden levityksessä on käytettävä hengityksen- ja silmiensuojainta. Kalkkipöly kuivattaa ihoa. Paljaalle iholle jäävä pöly on syytä huuhtoa pois välittömästi. Paloturvallisuussyistä lannoitteita ja työkoneita ja polttoaineita tulee säilyttää eri tiloissa.

Raivaus- ja moottorisahaä käytetään puiden kaadossa ja pensaiden raivauksessa. Työnjohdon tulee varmistaa ennen työn aloittamista työntekijän ammattitaito ja perehdytys. Turvallinen työskentely edellyttää asianmukaisia suojaimia: kuulonsuojaimet, turvakengät, suojalasit, kypärä ja viiltosuojatut housut. Tiheän puuston raivauksessa tarvitaan myös kasvojen suojausta.

Yksintyöskentely

Kiinteistöpalvelutehtävien yksintyöskentelyn vaaratekijöiden selvittämisessä ja arvioinnissa on huomioitava ainakin työtapa-turman ja -väkivallan vaara. Vaaratilanteita voi aiheuttaa esimerkiksi siivous- tai huolto-kohteen avainten ryöstöyritys. Työntekijöille suositellaan kannettavaa hälytintä tai matkapuhelinta, jossa on pikavalinnat hätänumeroon tai muihin sovituihin numeroihin. 112 Suomi -hälytyssovellus on suositeltavaa asentaa puhelimeen.

Uhkaavat tilanteet ja työväkivalta – Alan työntekijät voivat havaita asiakasyrityksessä työskennellessään yritykseen kohdistuvaa ilkivaltaa ja rikollisuutta. Asiakasyrityksen kanssa voidaan sopia muun muassa seuraavista asioista:

- Miten suhtautua aukiolo- tai normaali-työajan ulkopuolisiin sisään yrittäjiin?
- Keneen otetaan yhteyttä, kun asiakasyrityksessä havaitaan ilkivaltaa, varkaus, murto tai muuta rikollista toimintaa?

Uhkaaviin tilanteisiin ja työväkivaltaan kannattaa varautua osana työn vaarojen selvittämistä. Varautuminen tarkoittaa eri tilanteisiin liittyvien ohjeiden ja toimintamallien laadintaa, henkilöstön opastamista ja tarvittaessa harjoittelua. Osa varautumista voi olla hälytys- ja valvontajärjestelmien hankkimista ja käytön hallintaa. Näillä toimenpiteillä lisätään toimintavarmuutta ja vähennetään pelon tunnetta.

Ohjeiden ja toimintamallien laadinnassa on tarkoituksenmukaista

- selvittää, minkälaisia tilanteita on tapahtunut aikaisemmin
- hyödyntää henkilöstön käsitykset ja kokemukset uhka- ja väkivaltatilanteista
- varautua vaarojen arvioinnin perusteella muihinkin tilanteisiin
- käyttää tarvittaessa asiantuntijatukea.

Tukea ohjeiden ja toimintamallien laadintaan saa muun muassa aihealueen julkaisuista, vakuutusyhtiöiden, turvallisuus- ja vartiointiliikkeiden edustajilta sekä poliisilta.

Kiinteistöpalveluyrityksen omassa tilassa varautuminen voi tarkoittaa muun muassa seuraavaa:

- sovittujen toimintatapojen noudattamista (esim. ikkunoiden ja ovien lukitseminen, kun tila on tyhjänä, kassalippaan lukitus jokaisen käytön jälkeen, jne.)

- hätäpoistumisteiden merkitsemistä ja niiden kautta esteetöntä poistumista
- tarvittaessa huone- ja kalustejärjestelyjä, riittävää valaistusta
- mahdollisia valvonta- ja hälytysjärjestelmiä.

Erimielisyyksistä ja uhkatilanteista on voitava puhua työpaikalla esihenkilön tai työtovereiden kanssa. Vakavat tilanteet voivat aiheuttaa traumaattista stressiä, joten työntekijällä on oltava mahdollisuus henki-

seen jälkihoitoon. Työpaikan ohjeistoa laadittaessa on selvitettävä ensin työterveyshuollon mahdollisuus jälkihoitoon. Muita ovat jälkihoidon asiantuntijat, terveyskeskukset ja alueelliset kriisiryhmät. Työntekijä huolehtii tarvittavista tilanteen mukaisista työjärjestelyistä.

Oheiseen listaan on koottu tilanteita, joista työpaikalla on hyvä laatia omat toimintatavat ja -ohjeet.

Tilanne	Toimintatapa tai -malli
Erimielisyys asiakkaan tai asukkaan kanssa	Annetaan asiakkaan puhua, hänen sanomansa täsmentäminen, ei toisen nolaamista, oman tunnetilan hallinta, ratkaisujen ehdottaminen
Asiaton henkilö kiinteistössä tai alueella	Tilanteen mukaan jämäkkä mutta tarvittaessa ystävällinen kehoitus poistua
Kiinteistön ja omaisuuden ilkivalta, toisiin ihmisiin kohdistuva uhka tai väkivalta	Kehotus lopettaa, mikäli tilanne on itselle turvallinen, muutoin poliisin tai sovitun vartioinnin hälyttäminen
Varkaan tai murtautujan havaitseminen itse teossa	Yhteys hätäkeskukseen; havaintojen tekeminen ja tuntomerkkien havainnointi
Väkivallalla tai aseella uhkaaminen	Pysähtymiskehoitus, pakeneminen
Korkeapainevesityö	Työvälineiden ja laitteistojen kunnon tarkistaminen sekä työnvalvojan ja -tekijän pätevyyden varmistaminen ennen työn aloittamista, parityöskentely

Terveysvaarat ja niiden torjunta

Fysikaaliset terveysvaarat

Melu

Kiinteistöhoitajan työssä merkittävimpiä melun lähteitä ovat esimerkiksi lehtipuhallin, hiomakone, ruohonleikkuri, ajoneuvot (traktori tms.). Siivoojien työssä melua aiheuttavat työkoneet ja työtila.

Äänen voimakkuus ilmoitetaan desibeleinä (dB). Melu on ääntä, joka voimakkuudeltaan, taajuudeltaan (hertsi, Hz), kestoltaan tai ajoitukseltaan on sellaista, että se aiheuttaa vaaraa tai haittaa työntekijän turvallisuudelle tai terveydelle. Kuulovaurion riski toistuvassa meluallistuksessa riippuu melun voimakkuudesta ja altistusajasta. Jo alemmat melutasot voivat aiheuttaa haitallista kuormitusta, varsinkin jos työ vaatii keskittymistä tai puhekontakteja.

Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelamisesta melusta aiheutuilta vaaroilta (26.1.2006/85): meluallistuksen alempi toiminta-arvo on 80 dB(A) ja ylempi toiminta-arvo 85 dB(A). Jos työntekijän altistuminen melulle ylittää alemman toiminta-arvon, työnantajan on huolehdittava siitä, että työntekijän saatavilla on henkilökohtaiset kuulonsuojaimet. Jos työntekijän meluallistus vastaa ylempää toiminta-arvoa tai ylittää sen, työnantajan on annettava työntekijän käyttöön henkilökohtaiset kuulonsuojaimet ja työntekijän on käytettävä niitä.

Melun voimakkuutta ilmaiseva asteikko on logaritminen, mikä tulee ottaa huomioon torjuntatoimenpiteitä suunniteltaessa. Esimerkiksi kun 85 desibelin jälkeen äänitaso nousee kolme desibeliä, melussaoloaika on pienennettävä puoleen.

Riskirajat

Melutaso	Aikaraja
85 dB	8 h
88 dB	4 h
91 dB	2 h
94 dB	1 h
97 dB	30 min
100 dB	15 min
103 dB	7 min
106 dB	3 min
109 dB	1 min

Kiinteistöhoitajan meluallistus	
Työ / melun lähde	dB
Traktorin ajaminen - kattoluukku kiinni - kattoluukku auki	77-86 -89
Hitsaus	83-95
Vaakatasoleikkurit	85-90
Siimurit	105-106
Reppupuhallin	70-106

Esimerkkejä kiinteistöhoitajan työn melun lähteistä ja allistuksesta.

Työpaikalle voi tarvittaessa hankkia tai lainata mittarin, jolla kiinteistöhoito- ja siivoustyön äänioi ot selvitetään. Työterveyshuolto voi myös tehdä mittauksia osana työpaikkaselvitystä. Koneen tai laitteen melutasoa on pyrittävä pienentämään teknis in keinoin – rakenteell isin muutoksin tai erilais in suojuks in. Tarvittaessa – ja aina kun työntekijästä niin tuntuu – tulee hankkia asianmukaiset kuulonsuojaimet käytettäväksi häiritsevää ääntä aiheuttavassa työssä.

Tärinä

Käsiin kohdistuva tärinä syntyy joko käsi-työkalan iskevästä edestakaisesta liikkeestä, kuten erilaisista talttausvasaroista, tai pyöri västä liikkeestä, kuten hiomakoneissa. Kiinteistöhoitajien ja etenkin siivoojien asianmukaiset työvälineet ovat pääsääntöisesti tärinävaikutuksilta melko hyvin suojattuja. Joitakin poikkeuksia on, kuten eräät vihertöissä käytettävät laitteet.

Kehotärinä on tärinää, joka alustan tai istuimen välityksellä kohdistuu koko vartaloon aiheuttaen haittaa tai vaaraa työntekijän terveydelle ja turvallisuudelle,

esimerkiksi työkoneilla epätasaisella alustalla ajaessa. Kehotärinä on erityisesti alaselän sairauksia tai selkärangan vammoja aiheuttava riskitekijä.

Valaistus

Hyvä valaistus parantaa työn laatua ja joutuisuutta sekä lisää työn turvallisuutta. Lisäksi hyvä valaistus vaikuttaa ihmisten viireystilaan ja parantaa viihtyvyyttä.

Huono valaistus ei aiheuta silmävammoja, mutta riittämätön valaistusvoimakkuus sekä suora tai epäsuora häikäisy lisäävät työntekijöiden tapaturmariskiä ja työssä väsymistä.

Valaistuksessa näkyvyyteen ja näkömukavuuteen vaikuttavat esimerkiksi

- valaistusvoimakkuus (yksikkö luks i)
- valon suuntaus
- häikäisy
- kontrasti
- sisustus, kuten seinien ja kattojen värit
- valonlähteiden väriominaisuudet.

Eriyisen tärkeää valaistuksen parantaminen on ikääntyville työntekijöille. Yli 45-vuotiaan valontarve on huomattavasti suurempi verrattuna kolmekymmeneen. Usein tämä jää huomiotta, vaikka työpaikalla muuten huolehdittaisiinkin perusvalaistuksesta.

Valaistus on tärkeä työolotekijä sekä siivoojan että kiinteistöhoitajan työssä. Asiakkaan tiloissa tehtävään työn valmisteluun – jo neuvotteluvaiheessa – on hyvä liittää valaistustason arviointi ja tarvittava lisäminen. Tämä koskee kaikkia tiloja ja erityisesti niitä, joissa tekijän on nähtävä työnsä jälki tai joissa esimerkiksi sijaitsee säätölaitteita tms. Siivoustyössä tulee edellyttää myös ns. siivousvalon kytkemistä porrassivouksen ajaksi.

Lämpöolot

Lainsäädännössä ei ole asetettu työhuoneen ilman lämpötilalle raja-arvoja. Lämpökuormitus riippuu ilman lämpötilasta, työn raskaudesta, suojavaatetuksesta, ilman liikkeestä ja kosteudesta.

Ulkona tehtävässä työssä kylmä alkaa selvästi haitata työntekoa silloin, kun lämpö-

tila laskee -10 asteeseen. Tuulisella säällä jo nolla-aste tuntuu haitalliselta. Työskentely kylmässä kuormittaa elimistöä, ja työ tuntuu raskaammalta kuin vastaava työ lämpimässä.

Ihmiset sietävät kylmää eri tavoin. Tähän vaikuttavat ruumiinrakenne, ihonalainen rasvakudos, sukupuoli, ikä ja terveys sekä lääkkeiden ja alkoholin käyttö. Kylmänsietokyky heikentävät univaje, väsymys sekä neste- ja energivaje.

Tunnistettujen tai piilevien sairauksien oireet tulevat usein esiin kylmässä työskentellessä. Ne henkilöt, joilla on kylmään liittyviä oireita, kokevat kylmän epämiellyttävämpänä kuin oireettomat henkilöt.

Kiinteistöpalvelualalla työkohteet voivat vaihtua nopeasti lämpimistä sisätiloista kylmään ulkoilmaan ja päinvastoin. Kylmässä työskentelyn vaarat on tunnistettava. Torjuntatoimet suunnitellaan riskin arvioinnin ja työntekijöiden palautteen perusteella. Työpaikalla on hyvä keskustella yhdessä ja vaihtaa kokemuksia siitä, millä tavoin kylmien ja vaihtelevien lämpötilojen ongelmat voidaan ratkaista.

Lämpötila suhteessa työhön	
Paikallaan olo	21-23 °C
Kevyt istumatyö	21-25 °C
Muu kevyt työ	19-23 °C
Keskiraskas työ	17-21 °C
Raskas työ	12-17 °C

Työpaikan sisälämpötilaa järjestettäessä tulisi normaalioloissa (poikkeuksena hellekaudet) pyrkiä yllä mainittuihin lämpötiloihin.

Kylmän haittoja voidaan vähentää teknisillä toimilla, työn suunnittelulla ja organisoinnilla, esimerkiksi työn tauotuksella ja lämmittelymahdollisuuksilla. Vaihtuvissa lämpöolosuhteissa töiden suunnittelu ja oikea vaatetus ovat tärkeitä haitallisen kuormituksen ja terveysvaarojen ehkäisykeinoja. Silloin, kun merkittävä osa työstä tehdään vaativissa olosuhteissa, hankitaan asiallinen suojavaatetus.

Kylmästä aiheutuvien riskien torjuntasuunnitelmat tulee liittää myös työsuojelun toimintaohjelmaan sekä työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan.

Sisäilma

Hyvän sisäilman tunnusmerkkeinä ovat oikea lämpötila, ilman sopiva kosteus, puhtaus ja raikkaus sekä alhainen melutaso. Sisäilman laatuun vaikuttavat monet eri tekijät. Tärkeimpiä ovat rakennuksen kunto sekä toimivat ilmanvaihto- ja lämmityslaitteet.

Sisäilmaan liittyy yleisesti ongelmia, niin asunnoissa kuin muissakin rakennuksissa. Huonon sisäilman aiheuttamat terveyshaitat ilmenevät erilaisina oireina ja sairauksina. Näitä ovat esimerkiksi hengitysteiden, silmien ja ihon ärsytys, päänsärky, väsymys, kuumeilu ja hengitystieinfektiot sekä pitkäaikaisairaudet, kuten astma. Terveyshaittojen lisäksi huono sisäilma aiheuttaa epäviihtyvyyttä.

Kemialliset vaarat

Terveydelle vaaralliset kemikaalit

Työnantajan on varmistettava, että työpaikalla käytettävistä kemiallisista aineista on toimitettu käyttöturvallisuustiedotteet ja että aineiden päälyykset on merkitty asianmukaisesti. Käyttöturvallisuustiedotteet pitää säilyttää työpaikalla järjestettyinä, arkistoituina ja työntekijöiden nähtävänä.

Työsuojeluvaltuutetulle ja työterveyshuoltoon on annettava käyttöturvallisuustiedotteiden ja kemikaaliluettelon kopiot.

Työnantajan on opastettava työntekijöitä käyttämään ja käsittelemään kemikaaleja turvallisesti ohjeiden mukaisesti.

Kemikaaleille altistuminen

Kemikaalien terveydellinen vaikutus määräytyy altistumisen määrän, laadun, keston ja tavan mukaan. Oireet voivat ilmetä heti, jolloin kyseessä ovat akuutit vaikutukset, tai vasta pitkän ajan kuluessa eli kroonisina vaikutuksina. Vaikutukset ovat joko pysyviä tai ohimeneviä. Akuutteja vaikutuksia ovat esimerkiksi päänsärky, pahoinvointi ja myrkytys. Pitkäaikaisia vaikutuksia ovat esimerkiksi syöpä, hermostolliset vauriot ja allergiat.

Kemikaaleille altistutaan pääasiassa hengityselimistön ja ihon kautta, joissakin tapauksissa myös suun kautta. Altistumiseen vaikuttavat myös kokonaisaltistuminen, työn raskaus, joka vaikuttaa hengitysvolyymiin, henkilökohtainen hygienia sekä suojainten käyttö ja huolto.

Altistuksen torjunta

Valtioneuvoston päätöksen mukaan työnantajan on arvioitava työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta uhkaavat kemialliset vaarat ja ryhdyttävä tarvittaviin torjuntatoimiin. Lisäksi työnantajan on selvitettävä altistuksen luonne ja määrä eli se, mille kemikaaleille työntekijät altistuvat, kuinka voimakasta altistus on, kuinka kauan se kestää ja kuinka monet työntekijät altistuvat.

Työnantajan on selvitettävä kemikaalien käyttökohteet, mahdolliset päästölähteet ja -tilanteet sekä kemikaalitapaturmien mahdollisuus. On otettava huomioon normaalit kunnossapito- ja siivoustyöt se-

kä erikois- ja häiriötilanteet. Altistusta selvitetään kokemuksen sekä aikaisempien työhygieenisten mittausten perusteella tai mittaamalla itse ilman epäpuhtauksia ja biologista altistumista.

Terveyshaittojen arvioinnissa tulee erikseen ottaa huomioon työntekijän, työn ja työympäristön erityispiirteet. Työntekijään liittyviä erityispiirteitä on esimerkiksi työntekijän erityinen herkkyys, tupakointi tai raskaus.

Kemiallista altistumista voidaan vähentää erilaisilla korjaustoimilla ja vaikuttamalla jokapäiväisiin rutiineihin. Torjuntakeinot voivat olla teknisiä toimia, tai ne voivat liittyä työmenetelmiin, työtapoihin tai asenteisiin sekä henkilönsuojaimiin.

Kemikaalien varoitusmerkit

Räjähdeet (GHS01)

Välittömästi myrkylliset (GHS06)

Välittömästi lievästi myrkylliset; iho-, silmä- tai hengitystieärsytystä aiheuttavat; huumaavat; ihoherkistäjät (GHS07)

Hapettavat (GHS03)

Paineen alaiset kaasut (GHS04)

Syöpövaaralliset; lisääntymiselle vaaralliset; perimää vaurioittavat; elinvaurioita aiheuttavat; hengitystieherkistäjät (GHS08)

Ympäristölle vaaralliset (GHS09)

Syövyttävät; vakavan silmävaurion vaaraa aiheuttavat (GHS05)

Lisätietoa varoitusmerkkien vaaraluokista ja -kategorioista löytyy Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) sivuilta tukes.fi

Siivoustyössä kemialliset aineet ovat alan keskeisiä turvallisuus- ja terveysriskejä. Kemikaalien käytön opastaminen on tärkeää sekä siivoajan terveyden kannalta että taloudellisuuteen ja ympäristöseikkoihin liittyvistä syistä. Opastuksessa käsitellään muun muassa oikean aineen valinta, suojautuminen, annostelu ja laimentaminen, esimerkiksi saunojen ja uima-altaiden puhdistamisessa käytettävät voimakkaat desinfiointiaineet. Kemiallisia aineita käsiteltäessä tarvitaan aina suojakäsineitä ja aineiden annostelussa silmänsuojaimia. Myös iho pitää suojata roiskeilta. Tiettyjen aineiden käsittelyssä ja tilanteissa myös hengityksensuojaimet ovat tarpeen.

Kiinteistönhoidossa kemikaalit liittyvät myös erilaiseen puhdistus- ja pintakäsittelyyn. Erityisen voimakkaita kemikaaleja käytetään esimerkiksi viemäritöissä, joissa käsineiden on oltava haponkestäviä. Myös silmät ja iho on suojattava roiskeilta.

Aineen annostelemisesta alkuperäispakkauksesta pienempiin astioihin on oltava ohjeet ja ohjeiden noudattamista on valvottava. Astioihin ja pakkauksiin on kiinnitettävä asianmukaiset etiketit.

Lisätietoa kemikaaliturvallisuudesta saat lataamalla Työturvallisuuskeskuksen maksuttoman oppaan [Kemikaaliturvallisuus työpaikalla](#).

Biologiset vaarat

Biologisia terveysvaaroja voivat aiheuttaa mikrobien rakenneosat, kuten solut, itiöt ja rihmastot. Ne voivat kulkeutua elimistöön ihokosketuksen, naarmujen tai ihopiston kautta, pisaratartuntana iholle, silmiin tai limakalvoille sekä hengitysteitse ja ruoansulatuskanavan kautta. Elimistöön joutessaan mikrobit voivat aiheuttaa terveydellisiä haittoja, esimerkiksi haavatulehduksia,

keuhkotulehduksen, ärsytysoireita, kuumeilua, väsymystä ja hengitysallergioita.

Kiinteistöalan työssä voi mikrobeille altistua tyypillisimmin siten, että terävä esine lävistää ihon.

Työnantajan on huolehdittava siitä, että työntekijät saavat tietoa ja opastusta biologisten tekijöiden mahdollisista terveysvaaroista. Samalla on opastettava varotoimista altistumisen ehkäisemiseksi, hygieniavaatimuksista, suojainten ja suojavaatetuksen käytöstä sekä tehtävistä vaaratilanteissa ja vaaratilanteiden estämisessä.

Työterveyshuollon on järjestettävä biologisille tekijöille altistuville työntekijöille lääkärintarkastukset. Työpaikkaselvitysten ja riskinarvioinnin perusteella ne työntekijät, jotka altistuvat tietyille biologisille tekijöille, on mahdollisuuksien mukaan rokotettava. Erityisen tärkeitä tämä on esimerkiksi niille siivoajille, jotka työskentelevät erityisen epähygieenisissä tiloissa. Työnantajan on viipymättä ilmoitettava työsuojeluviranomaiselle kaikista onnettomuuksista ja vaaratilanteista, jotka ovat voineet johtaa biologisen tekijän vapautumiseen ja jotka voisivat aiheuttaa vakavan tartunnan tai sairauden. Kaikki biologisesta altistumisesta aiheutuneet sairaus- ja kuolemantapaukset on ilmoitettava työsuojeluviranomaiselle.

Home - Siivoajat ja kiinteistöhoitajat tarvitsevat tietämystä ja pelisäännöt sisäongelmien havaitsemiseen sekä niistä ilmoittamiseen. Homeongelman torjumisessa on tärkeää, että kosteusvaurioiden vähäisetkin jäljet havaitaan ajoissa. Yllättävästä homeongelmasta saattaa olla kysymys, kun jossakin tilassa työskentelevät henkilöt kärsivät jatkuvasti silmäoireilusta, nenän tukkoisuudesta, äänen käheydestä, päänsärystä ja selittämättömästä kuumeilusta.

Henkilönsuojaimet

Työntekijöille on hankittava vaatimusten mukaiset henkilönsuojaimet, jos tekniset toimenpiteet tai työn organisointi eivät riitä vaaran vähentämiseksi.

Henkilönsuojainten tarpeen arviointi

Valtioneuvoston päätöksen mukaan suojainten hankinnan on perustuttava työpaikalla tehtävään vaarojen tunnistukseen ja riskien arviointiin. Arvioitavia kohteita ovat työpaikan olosuhteet, työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta uhkaavat tekijät, ergonomian vaatimukset sekä työntekijöiden terveydentila.

Työnantajan tehtävänä on kartoittaa työpaikalla olevat vaarat ja arvioida tapaturma- tai sairastumisriskit. Tämä voidaan tehdä yhteistyössä työntekijöiden kanssa ja käyttää apuna ulkopuolisia asiantuntijoita, esimerkiksi työterveyshuollon henkilöstöä sekä asiakaskohteen työsuojelu- tai asiakkaan edustajaa. Riskien arviointi voi sisältyä työterveyshuollon työpaikkaselvitykseen tai muuhun työpaikan oloja koskevaan selvitykseen. Riskien arvioinnissa kannattaa hyödyntää myös tietoa toimialan tai vastaavan työn vaaroista sekä tapaturma- ja ammattitautitilastoja.

Riskejä on tarvittaessa arvioitava kunkin työntekijän työpisteestä, ja arviointi on uusittava, kun työolot tai menetelmät muuttuvat. Ohjeena voi käyttää myös suojainten käyttöpäätöksen liitteessä olevaa luetteloa, jossa on esimerkkejä niistä toiminnoista ja toiminnan alueista, joissa saatetaan tarvita suojaimia. Tarvittaessa tehdään työhygienian mittauksia. Tuloksia verrataan terve-

ydellisiin raja-arvoihin (esim. HTP-arvot), sillä ne antavat viitteitä kemiallisista ja fyysikaalisista riskeistä sekä ehdottomat raja-arvot altistumiselle.

Henkilönsuojaimilta vaadittavien suojausominaisuuksien selvittämiseksi tulee määrittää vaara ja arvioida sen suuruus, esimerkiksi haitallisen kemikaalin pitoisuus työilmassa tai melutaso, sekä se, mihin haittavaikutus kohdistuu. Tarvittavia ominaisuuksia verrataan saatavilla oleviin suojaimiin.

Suojaimestakin voi aiheutua vaaroja, jotka on otettava huomioon suojaimen valinnassa ja käytössä. Esimerkiksi kuulonsuojaimen käyttö saattaa estää varoitusäänien kuulemisen, suojakäsineet tehdä tartuntaotteesta kömpelön ja silmien suojain rajoittaa näkökenttää. Luonnonkumi tai nahkakäsineiden sisältämä kromi voivat herkistää ihoallergialle. Liian väljähihaiset tai leveälahkeiset suojavaatteet voivat takerkua koneisiin.

Henkilönsuojainten valinta

Suojaimia valittaessa on hyvä ottaa huomioon työntekijän kokemukset ja näkemykset suojaimista, samoin hänen terveydentilansa ja yksilölliset ominaisuutensa. Suojainten pitää olla käyttäjälleen sopivat tarvittavien säätöjen jälkeen. Suojainten olisi oltava mahdollisimman käyttömukavia ja ergonomisia. Suojainten käyttö kuitenkin yleensä kuormittaa käyttäjiä eri tavoin.

Työnantajan on määriteltävä suojainten käyttötilanteet sekä selvitettävä käyttäjän pituus, työhön liittyvät rasitustekijät sekä altistuksen toistuvuus. Myös riskien

suuruus ja työpaikan erityisolot vaikuttavat suojainten käyttöön. Suojainten yhteiskäytön riskit pitää arvioida.

Työntekijöille on kerrottava niistä vaaroista, joilta henkilönsuojainten käyttö suojaa, sekä heitä on opastettava suojainten käyttöön.

Työnantajan on huolehdittava henkilönsuojainten hankkimisesta ja niiden toimintakunnosta huoltojen, korjausten ja uusimisen avulla. Henkilönsuojaimia on säilytettävä siinä työkohteessa, jossa niitä tarvitaan. Säilytystilojen on oltava sellaisia, että suojaimet eivät likaannu tai vaurioidu säilytyksen aikana.

Suojaimet huolletaan valmistajan ohjeiden mukaan joko työpaikalla tai huoltoon erikoistuneessa liikkeessä. Huolto voidaan antaa myös tehtäväksi siihen koulutetulle henkilölle. Suojainten käyttäjät on koulutettava varmistamaan ennen käyttöä ja käytön jälkeen, että suojain on toimintakunnossa, ja pitämään huolta sen hygieniasta ja puhtaudesta. Vioista on ilmoitettava työnantajalle.

Työnantaja hankkii toimiala- tai työpaikka-kohtaisen vaaran arvioinnin perusteella tarvittavat suojavaatteet. Työntekijöiden osallistumisesta hankintakustannuksiin voidaan sopia, jos työntekijät voivat käyttää suojavaatteita myös muualla kuin työpaikalla.

Kiinteistöpalvelutyöpaikalla tavallisimpia tarvittavia suojaimia ovat käsineet ja jalkineet, mutta työtehtävissä joudutaan käyttämään myös muita henkilönsuojaimia, kuten silmien- ja hengityksensuojaimia.

Kaikkien henkilönsuojainten valinta perustuu työpaikan vaarojen tunnistamiseen ja riskien arviointiin.

Käsineet

Käsiensuojaimia käytetään suojaamaan käsiä ihotaudeilta ja työtaturmilta. Käsineet voivat suojata mekaanisilta ja kemiallisilta tekijöiltä, termisiltä tekijöiltä, kuten kuumuudelta, kylmyydeltä ja sulan metallin roiskeilta, biologisilta tekijöiltä sekä säteilystä, sähköltä ja tärinältä.

Mekaanisia vaaroja ovat viillot, pistot, repäisyt ja hankaus. Mekaanisilta vaaroilta suojaavat käsineet valmistetaan yleensä nahasta tai tekstiilistä.

Puhdistusaineet, liuottimet, maalit ja lakat sekä syövyttävät ja myrkylliset aineet aiheuttavat kemiallisia haittoja. Kemikaaleilta ja mikrobeilta suojaavat parhaiten käyttöturvallisuustiedotteessa mainitut käyttötarkoitukseen soveltuvasta materiaalista valmistetut käsineet. Lyhyissä työvaiheissa käytetään kertakäyttökäsineitä. Kun työpaikalle hankitaan kemikaaleilta suojaavia käsineitä, on otettava selvää, onko käsine testattu työpaikalla käytössä olevilla kemikaaleilla.

Kuumuudelta ja tulelta suojaavia käsineitä käytetään suojaamaan lämpösäteilyltä, liekeiltä ja sulan metallin roiskeilta. Käsineitä valmistetaan nahasta ja tekstiilistä. Hitsaajien suojakäsineet suojaavat mekaanisilta ja termisiltä tekijöiltä sekä ultraviolettisäteilystä. Kylmyydeltä suojaavissa käsineissä on tavallisesti useita kerroksia. Päällimmäinen kerros suojaa tuulelta ja ulkoapäin tulevalta kosteudelta sekä työympäristön vaaroilta. Irtovuori, eristeet ja aluskäsineet lisäävät käsineiden lämpimyyttä. Päällismateriaalina käytetään yleensä nahkaa, kumia, muovia tai tekstiiliä ja eristeenä tai vuorina mikrokuituvanua, fleecettä, huopaa, laminoitua kangasta, neulosta tai tekoturkista.

Tärinää vaimentavat sellaiset muovikäsineet, joiden tartuntapinnoilla on pie-

niä ilmarakkuloita, sekä muovi- ja nahkakäsineet, joiden tartuntapinnat on pehmustettu vaahtomuovilla. Vaahtomuovilla pehmustetut käsineet vaimentavat tänä paremmin.

Suojakäsineet saattavat ärsyttää ihoa, ja tätä voi torjua käyttämällä suojakäsineiden alla kangaskäsineitä. Työn päätyttyä iho pitää puhdistaa. Pesu nestemäisellä käsienpuhdistusaineella ja vedellä ärsyttää vain vähän ihoa mutta puhdistaa usein riittävästi. Pesun jälkeen iho kannattaa voidella käsivoiteella.

Jalkineet

Oikein valituilla työjalkineilla voidaan estää useimmat varvas- ja jalkapohjavammat sekä pienentää liukastumisvaaraa. Ne voivat myös vähentää jalkoihin ja selkään kohdistuvaa haitallista kuormitusta. Kiinteistönhoitajan työssä on useita vaaroja, joiden vuoksi asialliset jalkineet on syytä hankkia. Siivoojan ja kiinteistönhuoltajan työssä kysymys on turvallisuuden lisäksi jaksamisesta: kunnollisissa jalkineissa päivittäinen ”jalkojen päällä oleminen” kysyy vähemmän voimia.

Työssä ja työympäristössä voivat jalkatapa-turmia aiheuttaa esimerkiksi

- mekaaniset tekijät, kuten kaatu-
vat, putoavat tai terävät esineet ja
liukastuminen
- kemialliset tekijät, kuten hapot, emäk-
set, liuottimet, polttoaineet, mineraali-
öljyt, rasvat ja kosteus
- termiset tekijät, kuten lämpösäteily,
kosketuslämpö ja kylmyys.

Putoamissuojaus

Putoamissuojausta tarvitaan kiinteistönhoitajan työssä muun muassa katoilla työskenneltäessä, esimerkiksi lumenluonnissa. Suojautumisesta on huolehdittava asianmukaisilla turvaköysillä ja -valjailla. Pu-

toamissuojauksen ensisijainen tehtävä on estää vaara-alueelle joutuminen ja tois-sijaisesti putoaminen. Putoamissuojaukseen liittyvät myös kiskot, työtasot, kaiteet ym. Näistä ja muista seikoista on sovittava asiakkaan kanssa tämän tiloissa työskenneltäessä. Putoamissuojainten valmistajan laatimissa käyttöohjeissa on annettava oleelliset tiedot erityisesti

- varmalta kiinnityspisteeltä vaadittavista ominaisuuksista ja lyhyimmästä tarvittavasta vapaasta matkasta käyttäjän alapuolella
- vyön tai valjaiden oikeasta pukemisesta ja kiinnitysmekanismien liittämisestä varmaan kiinnityspisteeseen.

Laitteiden käyttäjät ja työnjohto on perehdytettävä suojainten ja laitteiden oikeaan käyttöön.

Myös siivoojat tarvitsevat putoamissuojausta, esimerkiksi turvavaljaita ikkunanpesun, tasojen, kattojen, venttiilien yms. pyyhkimisessä, mikäli käytettävissä ei ole riittäviä korokkeita tai henkilönostimia. Putoamissuojausta on käytettävä myös henkilönostimella työskenneltäessä, jos työhön liittyy putoamisvaara. Teleskooppi- ja nivelpuominostimella työskenneltäessä putoamissuojaus vaaditaan aina.

Putoamisvaarallisissa kohteissa on suunniteltava etukäteen putoamissuojaimen varaan pudonneen henkilön pelastaminen.

Putoamissuojain, jonka varaan on pudottu, on tarkastettava valmistajan antamien ohjeiden mukaisesti ja korvattava tarvittaessa uudella.

Työhyvinvoinnin kokonaisuus

Työhyvinvointia ylläpitävällä toiminnalla (tyhy-toiminta) tarkoitetaan kaikkea toimintaa, jolla tuetaan ja edistetään työntekijän työ- ja toimintakykyä sekä terveyttä hänen työuransa kaikissa vaiheissa. Toiminta kohdistuu työpaikan koko henkilöstöön riippumatta henkilön iästä tai terveydentilasta. Työsuojelupäällikölle ja -valtuutetulle on lainsäädännössä ja työsuojelusopimuksessa asetettu erityisiä tehtäviä tyhy-toiminnassa. Työterveyshuolto on asiantuntijana keskeisessä asemassa toiminnan suunnittelussa, käynnistämisessä ja ylläpitämisessä. Tyhy-toiminta osana työterveyshuoltoa kuuluu myös Kelan korvausmenettelyn piiriin.

Kaikki työn tekeminen edellyttää vaihtelevasti sekä henkisesti että fyysisesti kuormittavaa toimintaa. Sopiva määrä kuormitusta on välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille. Liiallinen tai liian vähäinen kuormitus voi aiheuttaa terveydellisiä haittoja. Ihmisen kuormittumiseen vaikuttavat monet tekijät, kuten työn sisältö, tieto- ja taitovaatimukset, työympäristö, työvälineet ja -menetelmät, johtaminen, työyhteisö ja erityisesti oma osaaminen. Kuormituksen suuruus riippuu eri tekijöiden laadusta, määrästä ja vaikutusajasta. Haitallista kuormitusta aiheuttavat tekijät tulee tunnistaa ja niiden vaikutus arvioida työntekijöiden hyvinvoinnille.

Työn kuormitustekijät otetaan huomioon työn vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa ja työterveyshuollon tekemisessä työpaikaselvelytyksissä. Yksilön kuormittumista arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota myös hänen yksilöllisiin henkisiin ja fyysisiin edellytyksiinsä, ominaisuuksiinsa ja odo-
tuksiinsa työnsä suhteen. Jos työntekijän

todetaan kuormittuvan työssään terveyttä vaarantavalla tavalla, työterveyshuolto voi selvittää tarkemmin työn terveellisyden ja turvallisuuden tason sekä työkokonaisuuden haitallisesti kuormittavat piirteet. Työnantajan velvollisuutena on ryhtyä toimenpiteisiin kuormitustekijöiden välttämiseksi tai vähentämiseksi.

Fyysinen kuormittuminen

Työn fyysinen kuormittavuus määräytyy työasentojen ja -liikkeiden sekä työssä tarvittavan lihasvoiman määrän ja lihastyön laadun perusteella. Lisäksi siihen vaikuttavat merkittävästi työvälineiden tarkoituksenmukaisuus ja kunto sekä työympäristön fyysiset ominaisuudet, esimerkiksi ilman lämpötila, kosteus ja liike. Työn fyysinen kuormittavuus on hyväksi ihmisen terveydelle silloin, kun se on sopusoinnussa tekijänsä ominaisuuksien ja toimintakyvyn kanssa.

Siivoojan ja kiinteistöhoitajan työssä haitallista kuormittumista aiheuttavat yli- ja huippukuormitus, yksipuolinen kuormitus ja alikuormitus.

Yli- ja huippukuormitus ja toistotyö

Kiinteistöpalvelualan töissä taakkojen käsin nostot ovat yleensä toistuvia. Työnantajan tulee kartoittaa nostotyön vaarat. Vaarojen arvioinnissa kannattaa käyttää työterveyshuollon asiantuntemusta. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon työtehtävän, taakan, työympäristön ja nostotekniikan vaikutus sekä työntekijän yksilölliset ominaisuudet.

Jos raskaita nostoja ja siirtoja ei voida välttää tai tehdä turvallisiksi työmenetelmiä ja työoloja parantamalla, työntekijöiden käyttöön on hankittava kyseiseen työhön soivia apuvälineitä. Työntekijöitä on opastettava apuvälineiden käyttöön ja oikeaan nostotekniikkaan.

Siivous on edelleen suurelta osin käsin tehtävää toistotyötä, esimerkiksi lattioiden puhdistaminen eli moppaaminen, joka kuormittaa yksipuolisesti tuki- ja liikuntaelimistä ja verenkiertoelimistöä.

Yksipuolinen kuormitus

Kiinteistöpalvelualan työpaikoilla on kiinnitettävä huomiota työmenetelmiin, työn järjestelyihin, olosuhteisiin asiakkaan tiloissa, työvälineisiin ja niiden sopivuuteen käyttäjälleen sekä työtapoihin ja -tottumuksiin. Ongelmia voivat aiheuttaa tehtävien yksipuolisuus ja rajoittuneisuus, joista seuraa usein myös työasentojen ja -liikkeiden yksipuolistuminen. Samoin tauotukset saattavat jäädä liian vähiin. Työn oikea tauottaminen ja rytmitys ovat tärkeitä asioita jaksamisen kannalta. Esihenkilöiden tulee pitää huolta siitä, ettei työ kuormita yksipuolisesti ja aiheuta haittaa tekijänsä terveydelle.

Alikuormitus

Joskus työn fyysinen kuormitus saattaa olla niin vähäistä, että ihminen ei saa edes elimistön toimintakyvyn ylläpitämiseksi tarvittavaa kuormitusta. Tyypillisiä tällaisia tehtäviä ovat kiinteistönhoidon valvomotyöt. Joissain tapauksissa olisikin hyvä selvittää mahdollisuus työkiertoon tai tehtävien monipuolistamiseen. Myös vapaa-aikana omaehtoisesti, esimerkiksi erilaisten liikuntaharrastusten avulla, hankittu fyysinen kuormitus on erityisesti alikuormittavissa tehtävissä toimiville suositeltavaa.

Fyysisen työhyvinvoinnin kehittäminen ja ylläpito ovat yhteistoimintaa. Hyvään tulokseen voidaan vaikuttaa monilla tavoilla.

Toimenpiteet työpaikalla:

- perehdytys ja työnopastus
- työssä oppiminen ja taitojen ylläpito
- työympäristön jatkuva parantaminen, johon liittyy muun muassa vaarojen arviointi
- terveyttä uhkaavien haittojen poistaminen
- työhyvinvointia tukevien toimintojen kehittäminen
- yksilölliset toimenpiteet, tukitoimet, työkokonaisuuksien uusi muotoilu jne.
- mahdollisuuksien luominen ja kannustaminen omaehtoiseen toimintaan.

Omaehtoinen toiminta:

- työtaitojen ylläpito ja kehittäminen
- monipuolisten työasentojen ja liikkeiden opetteleminen
- taukoliikunta, kunnosta huolehtiminen, yms.

Työterveyshuollon kanssa yhteistyössä järjestetty toiminta:

- työhyvinvoinnin seuranta, esimerkiksi työpaikkaselvityksen, terveystarkastuksen ja työkyvyn arvioinnin avulla
- fysioterapeutin antama ryhmäkuntoutus, yleiskunnon parantaminen tai yksilöity fysioterapia, kuten ns. niskakoulu, selkäkoulu tms.
- ennalta laaditun suunnitelman mukaisesti toteutettava muu ohjelma.

Kelan järjestämä kuntoutus:

- Aslak (ammattillisesti syventävä lääkinällinen varhaiskuntoutus) KIILA-kuntoutus (työkykyä ylläpitävä valmennus).

Lisäksi järjestetään kuntoremonttikursseja, joiden kustannukset jakautuvat puoliksi työntäjän ja SAL:n (Suomen Ammattiliittojen Lomajärjestö SAL ry) kesken.

Henkinen kuormittuminen

Työympäristö ja työssä jaksaminen kehittyvät myönteiseen suuntaan, kun henkinen kuormitus on tasapainossa työntekijän edellytysten kanssa, sopimatonta kuormitusta aiheuttavat tekijät tunnustetaan ja työnteon edellytyksiä parannetaan jatkuvasti.

Henkiseen kuormittumiseen ja työssä jaksamiseen vaikuttavat muun muassa

- työyhteisön ilmapiiri
- työtehtävien sisällöt ja vaativuus
- ammattitaito
- yksilölliset ominaisuudet
- esihenkilötyö/johtamistapa
- työympäristön laatu.

Työyhteisön ilmapiiri

Myönteistä työilmapiiriä lisäävät

- varmuus tulevaisuudesta
- kaikkien tiedossa olevat yhteiset tavoitteet
- työtehtävien ja vastualueiden selvyys
- kunnossa olevat käytännön pelisäännöt ja toimintatavat
- oppiva ja kehittyvä työyhteisö
- henkilöstön aktiivisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia vahvistava johtajuus
- henkilöstön ja työn jatkuva kehittäminen
- yhteistyökäytännöt (toiminnan suunnittelu, työn ja turvallisuuden kehittäminen ym.)
- yhteiset tapahtumat
- työhön liittyvistä asioista puhuminen ja ongelmatilanteiden käsittely asiallisella tavalla.

Työtehtävien sisältö ja vaativuus

Sellaiset työt, jotka vastaavat useimpien ihmisten odotuksia, tarjoavat

- töiden sisältöön ja vaativuuteen liittyvää vaihtelua ja mielekkyyttä

- mahdollisuuden säädellä työn tekemistä omien voimavarojensa ja vireystilansa mukaan siten, että työn määrä ja vaativuus pysyvät sopivina
- mahdollisuuden oppia uutta ja kehittyä ammatissa
- mahdollisuuden päätöksentekoon ainakin omissa tehtävissä
- tilaisuuksia kokea omaan työhön kohdistuvaa arvostusta
- mahdollisuuden hahmottaa työn kokonaisuus ja oma osuus siinä
- mahdollisuuden saada palautetta ja tietoa siitä, mitä tuloksia työltä odotetaan
- mahdollisuuden saada tukea tarvittaessa
- mahdollisuuden vuorovaikutteiseen toimintaan.

Yksilölliset ominaisuudet

Samoissakin tehtävissä toimivien henkilöiden henkisessä kuormittumisessa voi olla suuria eroja. Kuormittumiseen vaikuttavat muun muassa stressinhallinnan taidot, ammattitaito ja työhön kohdistuvat odotukset. Myös elämäntilanne vaikuttaa yksilön kokemaan kuormitukseen eri aikoina.

Haitallinen henkinen kuormittuminen aiheuttaa voimakasta tai pahimmillaan jopa vaikea-asteista väsymistä. Vakava työuupumus voi syntyä esimerkiksi pitkäaikaisen stressin tuloksena. Yksilötason vaikeaan ongelmaan vaikuttavat työhön liittyvien tekijöiden lisäksi usein myös ihmisen henkilökohtaiseen elämään liittyvät tilanteet ja olosuhteet.

Tilapäinen väsymys sen sijaan helpottuu yleensä tauottamalla työtä ja lepäämällä riittävästi. Tilapäistä väsymistä pystytään ehkäisemään työpaikalla työssä jaksamista edistävällä toiminnalla.

Työssä jaksamisen edellytykset vaihtelevat henkilöittäin. Jotta työ- ja elämäntilanteet eivät pääsisi kasautumaan kenellekään hallitsemattomiksi, on hyödyllistä löytää luonteva tapa keskustella esihenkilön kanssa säännöllisesti töihin liittyvistä asioista.

Jaksamisongelmat konkretisoituvat usein ikääntyneillä työntekijöillä. Sellaisissa työyhteisöissä, joissa on paljon ikääntyneitä työntekijöitä, on syytä erityisesti miettiä, miten

- työtehtäviä voidaan muokata fyysisiä toimintaedellytyksiä vastaaviksi
- huolehditaan ikääntyvän työntekijän ammatillisten valmiuksien ylläpidosta ja kehittämisestä
- pitkän työkokemuksen kautta saatua tietoa ja osaamista voidaan parhaiten hyödyntää ja osoittaa, että työkokemusta arvostetaan työyhteisössä.

Henkisen työhyvinvoinnin kehittäminen ja ylläpito liittyvät työpaikan yleiseen työympäristön hallintaan. Henkisen työhyvinvoinnin avainasioita ovat seuraavat:

- Osaan työni, minulla on hyvät työvälineet ja koen työni ja työympäristöni turvalliseksi.
- Koen, että työtäni arvostetaan ja saan palautetta työni tuloksesta.
- Työpaikalla keskustellaan riittävästi yhteisistä asioista ja tavoitteista (on riittävästi yhteistä keskustelua ja yhteisiä tavoitteita).

Henkistä tyhy-toimintaa on yksinkertaisesti se, että työpaikalla puhutaan tarpeeksi usein ja riittävän kuuntelevasti työasioista – työn pulmista ja keinoista korjata ne sekä siitä, millaiseksi koemme työmme. Jokaisen olisi voitava käydä työhön liittyviä asioita ja tuntemuksia läpi oman esihenkilön kanssa säännöllisin väliajoin. Työhyvinvointiasioiden käsittely erilaisissa kokoonpanoissa ja esimerkiksi koko työpaikan yhteisissä tilaisuuksissa on myös suositeltavaa. Suunniteltaessa ja kehitettäessä tyhy-toimintaa kannattaa käyttää hyväksi työterveyshuollon henkilöstön asiantuntemusta.

Turvallinen työpaikka

Perusasiat kunnossa

Oman työn hallinta

Työturvallisuus ja työsuojelutoiminnan tuoksellisuus ovat kiinni työpaikan ihmisistä. Henkilöstö tekee työstään turvallisen etsimällä yhdessä kehittämismahdollisuuksia. Lähtökohtana on, että työpaikan ja ihmisten perusasiat ovat kunnossa.

Siivoojan ja kiinteistöhoitajan työn kaltaisissa, kiinteistöpalvelualan itsenäisissä tehtävissä on tärkeää, että työntekijä kokee hallitsevansa työnsä. Tämä ei tarkoita pelkkää ammattitaitoa.

Tasapainoisen työn hallinnan perusasioihin kuuluu se, että

- voi vaikuttaa omaan työhönsä ja ainakin siihen, miten sen tekee
- kokee työnsä turvalliseksi
- osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä ja -menetelmiä
- saa perehdytystä, työhön opastusta ja koulutusta
- tietää asiakkaiden odotukset ja sen, kuinka tyytyväisiä he kulloinkin ovat
- tuntee esihenkilönsä odotukset ja saa tältä arvostusta ja tukea työhönsä
- on työyhteisön jäsen; yhteistyö työtovereiden kanssa: sijaisena olo, opastaa ja on opastettavana, oppii toiselta, työskentelee työparin kanssa
- tuntee työpaikan tavoitteet ja tietää, miten oma työ liittyy niihin.

Työn vaarat selvitetty

Oppaan Työturvallisuus-osassa kerrotaan yleisimmistä siivoojan ja kiinteistöhoitajan työhön liittyvistä tapaturmavaaroista

sekä mahdollisista terveyshaitoista. Turvallisella kiinteistöpalvelualan työpaikalla

- työhön liittyvät tapaturmavaarat on kartoitettu
- työtapaturmien tutkimismenettelyistä on sovittu
- aktiiviseen vaaratekijöistä ilmoittamiseen kannustetaan
- järjestyksen ja siisteyden tavoitetasosta omissa tiloissa on sovittu, samoin kuin jokaisen vastuista
- liikenne- ja liikkumisvaarat on kartoitettu
- työolosuhteet on kartoitettu ja niistä on sovittu asiakkaiden kanssa
- koneisiin ja laitteisiin liittyvät turvallisuusasiat ovat vähintään lain mukaisesti kunnossa
- sähkölaitteet ja -johdot ovat kunnossa, ja sähkötöihin liittyvät vaarat ovat hallinnassa
- paloturvallisuudesta on huolehdittu vähintään lain vaatimusten mukaisesti
- väkivallan uhkaa ennakoidaan ja torjutaan jatkuvasti
- työhön liittyvät fyysiset vaarat, kuten melu, värinä, puutteelliset valaistusolosuhteet, haittaavat lämpöolot ja huono sisäilma, on kartoitettu
- kemialliset ja biologiset vaarat on otettu huomioon
- henkilönsuojainten tarve on selvitetty: tarkoituksenmukaisia suojaimia on riittävästi, käyttöön on järjestetty opastusta ja käyttöä seurataan
- putoamisvaarat on kartoitettu: tikkaiden käytöstä, henkilönostoista, katoilla liikkumisesta ym. on annettu ohjeet, joiden noudattamista valvotaan.

Työturvallisuus- ja työterveyshuoltoasioiden hallinta

Säädösten mukaiset asiat

Työpaikalla on oltava ainakin seuraavat asiat kunnossa:

- Työn, työolojen ja muun työympäristön vaara- ja haittatekijöiden selvittämisen ja arvioinnin asiakirja on ajan tasalla.
- Työsuojelun toimintaohjelma on ajan tasalla ja sisältää ainakin suunnitelman työn ja työolojen vaara- ja haittatekijöiden poistamiseksi ja vähentämiseksi. Muu sisältö määritellään työpaikkakohtaisesti, esimerkiksi työsuojeluvastuut, tarvittaessa muut työnantajaa velvoittavat menettely- ja toimintatapaohjeet, työsuojelu- ja työterveyshuollon tehtävät ja lähiajan toiminnan sisällöt.
- Asiakasyrityksen kanssa tai vuokratyöntekijöitä käytettäessä on määritelty vastuukysymykset ja sovittu työsuojelun toteutuksesta.
- Nuoria työntekijöitä (alle 18-vuotiaita) koskevat työtehtäväkohtaiset rajoitukset on määritelty työpaikalla.
- Työsuojelun yhteistoimintaorganisaatio toimii:
 - työsuojelutoimikunnalla toimintasuunnitelma
 - työsuojeluhenkilöiden toimintaedellytyksistä sovittu
 - työsuojeluvaltuutettujen ja työsuojelupäällikön koulutuksesta huolehdittu.

- Työterveyshuolto on järjestetty, sopimus, toimintasuunnitelma ja työpaikkaselvitys ovat ajan tasalla.
- Työsuojelusäädökset ja muut tarvittavat alakohtaiset ohjeet sekä työsuojeluviranomaisen yhteystiedot ovat henkilöstön käytettävissä.

Asiantuntijatuki

Työsuojeluhenkilöille suositellaan tarvittavien työsuojelun asiantuntijatahojen yhteystietojen hankkimista. Näitä voivat olla

- työmarkkinajärjestöt
- Työturvallisuuskeskus
- Työterveyslaitos
- tapaturma- ja eläkevakuutusyhtiö
- muut työpaikan kannalta tarpeelliset tahot.

Luettelo työsuojelun asiantuntijatahoista on oppaan lopussa.

Työturvallisuuden jatkuva parantaminen

Henkilöstön turvallisuusosaamisen varmistaminen

Uuden työntekijän perehdyttäminen

Uuden työntekijän perehdyttämisen tulee olla niin kattava, että hän oppii tuntemaan työpaikkansa, sen tavat, ihmiset ja työnsä sekä siihen liittyvät odotukset. Työnopastukseen kuuluvat kaikki asiat, jotka liittyvät itse työn tekemiseen. Näitä ovat esimerkiksi työkokonaisuus, se, mistä osista ja vaiheista työ koostuu sekä mitä tietoa ja osaamista työ edellyttää. Lisäksi tarvitaan tietoa työssä käytettävistä koneista ja välineistä, työhön liittyvistä terveys- tai turvallisuusvaaroista sekä siitä, kuinka työ tehdään turvallisesti.

Työnopastus on tärkeä osa ennakoivaa työsuojelua, ja siksi opastussuunnitelman tulee perustua työn vaarojen selvittämisestä saatuihin tietoihin. Työssä tai työympäristössä havaitut vaarat ja vaaratilanteet on poistettava tai vaaroja vähennettävä jo ennen työn aloittamista. Jäljelle jäävistä vaaroista tulee antaa erityistä opastusta kiinnittämällä huomiota vaarojen tunnistamiseen ja menettelytapoihin vaaratilanteiden ennalta ehkäisemiseksi.

Työnopastusvaihe on tärkeä rasitusvammojen ennalta ehkäisemiseksi. Havaittujen vaarojen poistamisen ja ergonomisten parannusten lisäksi tulee antaa tietoa ergonomisesti oikeista työmenetelmistä, -liikkeistä ja -asennoista. Työnopastukseen kuuluu myös sopimattoman henkisen kuormituksen torjunta sekä työpaikan pelisääntöistä keskustelu.

Kiinteistöpalvelualan työpaikassa uudelle henkilölle esitellään vähintään

- omaan työhön liittyvät koneet, laitteet ja muut apuvälineet sekä niiden turvallinen käyttö
- työturvallisuusasiat
- tietoturvakysymykset (vaitiolovelvollisuus ym.)
- työtehtävät ja edellytetty suoritustaso
- "talon tavat"
- työkohteet
- asiakkaan kanssa sovittu palvelun laatu
- vastuurajat (korjaus- ym. kustannusten jako esimerkiksi asukkaan ja yhtiön välillä)
- oma esihenkilö, työn organisointi ja yhteistyö työpaikalla (tiimi, työnjako, vastuut ja valtuudet yms.)
- työsuojelupäällikkö, -valtuutettu ja luottamusmies sekä heidän yhteystietonsa.

Työnopastaminen on hyvä vastuuttaa yhdelle tai muutamalle henkilölle. Työnopastajille annetaan tarvittava koulutus. Etenkin kokemattoman työntekijän opastus vaatii muilta joustavuutta (omat työt saatavat hetkellisesti häiriintyä). Työnantaja vastaa työnopastuksesta, joten myös esihenkilöiden tulee varata aikaa opastamiseen. Käytännössä opastaminen otetaan huomioon esimerkiksi työvuorosunnittelussa. Työpaikan oman työsuojeluhenkilöstön asiantuntemuksen hyödyntäminen on myös tärkeää, jotta työsuojeluasiat saataisiin luontevasti osaksi työnopastusta.

Opastettavan motivointi ja häneen myönteisesti suhtautuminen on tärkeää; tämä edesauttaa ja nopeuttaa työhön sisäänpääsyä.

Työnopastuksen on oltava suunnitelmallista heti alusta alkaen. Suunnitelmaan tulee sisältyä myös seuranta ja palaute. Opastettavat asiat on hyvä koota esimerkiksi kansioksi.

Nuorten ja kesätyöntekijöiden työhön perehdyttämiseen ja opastukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Ulkomaalaisten opastaminen

Ulkomaalaisten osuus kiinteistöpalvelualan töissä lisääntyy jatkuvasti. Heidän kohdallaan erityiskysymyksiä ovat kielitaidon puutteellisuus sekä erilainen kulttuuri ja aikaisempi toimintaympäristö. Muuten työnopastuksessa pätevät pitkälti samat asiat kuin kenen tahansa uuden työntekijän opastuksessa.

Työnopastuksessa tulee aina varmistaa, että opastuksessa annettu tieto on mennyt perille. Erityisesti on varmistettava, että työturvallisuusasiat on ymmärretty oikein. Seuraavassa muutamia ohjeita:

- Opasta ulkomaalainen huolellisesti työhön, työmenetelmiin ja työturvallisuuteen.
- Opeta ammattisanasto suomeksi toistamalla ja näyttämällä.
- Käännä työohjeiden sanat ja termit työntekijöiden käyttämälle kielelle.
- Käytä opastuksessa apuna valokuvia ja piirroksia.
- Anna kokeilla ja anna siitä palautetta.
- Jos työpaikalla on muita saman maan kansalaisia, hyödynnä heitä opastuksessa.
- Valitse työpaikalta ”kummi”, jonka puoleen opastettava voi ongelmatilanteessa kääntyä.
- Varmista, että tieto on mennyt perille ja ymmärretty oikein.

Uusien asioiden valmistelu ja opettelu

Turvallisella työpaikalla tiedostetaan, että etenkin kaikkeen uuteen tai yllätykselliseen sisältyy riskejä. Työnantajan ja työpaikan kaikkien henkilöiden tehtävänä on pitää huolta, että kaikki työt ja tehtävät ovat turvallisia tekijälleen. Turvallisuustyö on jatkuvaa parantamista. Koko ajan tulee uusia kohteita, koneita ja laitteita, tilanteita, vaaratekijöitä – ja uusia ihmisiä tekemään työtä. Tavoitteena on, että työt opitaan ja pystytään tekemään yhä turvallisemmin.

Uusi kohde

Asiakastahon edustajien kanssa sovitaan niistä asioista, joilla kiinteistöpalvelualan työntekijän ”työmaasta” saadaan mahdollisimman turvallinen. Sopiminen perustuu kohteen vaarojen tunnistamiseen ja riskien arviointiin. Työntekijän on suositeltavaa olla tässä itse mukana – kaikkien osapuolien eduksi.

Kiinteistöpalvelualan työssä sovittavia ja huomioitavia asioita ovat muun muassa seuraavat:

- kohteeseen siirtyminen
- ovien lukitus (ja se, saako ketään päästää sisälle)
- kompastumisen tai liukastumisen ehkäisy
- sähköturvallisuus
- kemikaalien käyttö
- hengitysilmasta ja lämpöolosuhteisiin vaikuttavat asiat (esimerkiksi saunatiloissa)
- pistorasiat ja muut koneiden liikuttamiseen vaikuttavat asiat
- valaistuksen järjestäminen
- väkivallan uhka
- menettelytavat ja yhteydenotto hätätapauksissa
- vesipiste (ensiaputilanteiden, esim. haavan hoidon, varalle)
- asiakkaan teknillisten tilojen turvallisuus
- kattotöiden turvajärjestelyt

- yhteistyö isännöitsijän ja tarvittaessa viranomaisen kanssa
- paloturvallisuus
- tarvittaessa muut turvallisuusjärjestelyt.

Uusi laite tai muu apuväline

Mitkä turvallisuusasiat on hallittava, kuten koneen tai laitteen oikea ja turvallinen käyttö, toiminta häiriötilanteissa, huolto, päivittäiset tarkastukset?

Ennakoimaton tilanne

Työsuojelun haasteena ovat työn arvaamattomat vaarat, joita työpaikoilla esiintyy usein poikkeuksellisissa tilanteissa, esimerkiksi häiriöiden poistoissa sekä erilaisissa puhdistus- ja huoltotöissä. Kiinteistöpalvelualan työpaikoilla näihin vaaratekijöihin varautuminen on tärkeää siksikin, että työtä tehdään usein yksin. Työpaikalla on hyvä olla aika ajoin päivitettävä, kuhunkin työtehtävään liittyvä kattava turvallisuustieto: Mitä työntekijälle on kyseisessä tehtävässä sattunut, lähes sattunut tai tullut riskinä mieleen? Näin kertyy hyödyllistä tietoa, jonka avulla opitaan yhä paremmin tuntemaan yksittäisten työtehtävien riskit. Tällaista tietoa tarvitaan perehdytyksen ja työnopastuksen lisäksi myös työmenetelmien ja -välineiden sekä työympäristön kehittämisessä.

Entä jos...

Kiinteistöpalvelualan töissä voi sattua onnettomuuksia, vaikka lähes kaikki kuviteltavissa oleva olisikin tehty. On välttämätöntä, että kun jotain sattuu, asianomainen tietää, miten menetellä. Siksi työpaikalla tulee sopia menettelytavat vaaratilanteitten ja tapaturmien varalta. On esimerkiksi tiedettävä, mistä saa ensiapua.

Tiedon jakaminen

Myös kokeneet kiinteistöpalvelualan työntekijät keskustelevat mielellään työstään esimerkiksi esihenkilönsä kanssa. Esihenkilö ei välttämättä tunne kaikkia yksityiskohtia, jotka vaikuttavat eri tavoin eri kohteissa tehtäviin töihin. Tavoitteena on, että työturvallisuusasioihin kiinnitetään säännöllisesti järkevällä tavalla huomiota.

Siivous

Hyvä esimerkki on siivoustyöpaikka, jossa kokeneet siivoojat vaihtoivat säännöllisesti ajatuksia työn perusasioista, kuten työmenetelmistä, aineista, työvälineistä, koneista, ergonomiasta, työturvallisuudesta ja työn suunnittelusta. Keskustelun tuloksena havaittiin, että työskentelyedellytyksiä voidaan vieläkin parantaa ja että niistä pitää kertoa uusille ihmisille. Konkreettisina asioina tulivat esiin seuraavat:

- aineiden laimennus ohjeiden mukaan
 - perustellaan terveys- ja ympäristönäkökulmilla
- kevennystä työskentelytapoihin
 - esimerkiksi mikrokuitumenetelmä
- koneiden oikean käytön ja puhdistuksen merkitys
 - rikkinäisiä koneita ei käytetä vaan ne tuodaan korjattavaksi ja varustettuna viestillä, mikä on vikana ja miten se ilmenee
- työvälineitä sekä koneita tulee olla riittävästi saatavilla
 - kokeillaan uusia ja kevyempiä menetelmiä
- suojakäsineet
 - riittävästi saatavilla, ne varustetaan omalla nimellä, ja niitä saa useamman parin käyttöön
- jalkineet
 - liukastumisen estäminen pesujen yhteydessä, työnantajan kustantamat suojajalkineet eli kumisaappaat
 - turvalliset työjalkineet

- hyvät työasut
 - sopiva pukeutuminen, esimerkiksi kylminä aikoina "kerrospukeutuminen"
- työasennot ja siivoojan ergonomiatieto
 - koulutusta työterveyshuollosta selän ja raajojen venähdysten estämiseksi
- rokotukset
- irralliset johdot lattioilla
 - viestiä asiakkaille johtojen kiinnityksistä
- asiakasyrityksen toivomukset
 - muutostarpeet yms. paremmin tietoon
- lämpötila ja ilmanvaihto
 - esimerkiksi saunatiloissa tuuletus maksimiin ennen siivousta
 - esimerkiksi toimistojen ja koulujen siivouksessa sovitaan, että ilmanvaihto on päällä siivouksen aikana
- hengityksensuojaimet saunan siivouksessa
 - erityisesti klooria sisältäviä puhdistusaineita käytettäessä
- meluhaitat
 - kuulonsuojainten ja korvatulppien käytön opastus ja motivointi
- häirintä ja väkivalta
 - kartoitetaan häirintä ja väkivaltilanteet
 - sovitaan menettelytavoista
 - koulutetaan ja harjoitellaan tilanteiden varalta
 - puhelimiin ohjelmoitu hätänumero
- yksintyöskentely
- varhaisaamu- sekä ilta- ja yötyö.

työhön opastajalle päivitettyä luetteloa siitä, mitä uusille ihmisille pitää kertoa:

- tikkailta putoamisvaara esim. lampun vaihdossa
 - asianmukaiset tikkaat, tarvittaessa työpari, vaihtoehtoisia nostomenetelmiä
- taakkojen nostot
 - ergonomiset työasennot
- putoavat esineet
 - asianmukaiset työjalkineet
- kemialliset aineet: polttoaineet, torjunta-aineet ym.
 - aineiden oikea säilytys, käyttöturvallisuustiedotteiden tuntemus, oikeat työtavat, suojaimet
- vihertyöt: liukastuminen (märät nurmirinteet ym.)
 - jalkineet
 - liukuesteet
- melu ja tärinä
 - suojaimet, kehittyneet työkoneet
- koneiden käyttö: sinkoutuvat kivet ym. – leikkureiden terät
 - koneiden kunnon seuranta, suojaimet, oikeat työtavat, koneiden heittosuojat ym.
- pakokaasut pienkoneilla
 - polttoaineseokset, koneiden kunto
- hygienia (koiran ja ihmisten jätökset)
 - työvaatteet, käsineet, suojaimet
- aggressiiviset ihmiset
 - toimintaohjeet uhkaavissa tilanteissa
- huumeepiikit
 - oikeat työtavat.

Kiinteistöhoito

Hyvä esimerkki on kiinteistöhoitajien työpalaveri, jossa puhuttiin työasioista pitkää aikaa vähän perusteellisemmin. Aiheina olivat seuraavat: mitä vaaroja työssä on ja miten välitämme niistä tietoa muille työyhteisön jäsenille. Samalla valmisteltiin myös

Yhteinen työturvallisuuden parantaminen

Toimiva turvallinen työyhteisö

Työpaikalla on oltava riittävästi erilaista yhteistyötä, jotta työsuojelulla pystytään käytännössä parantamaan työturvallisuutta. Työsuojelun perustietojen leviäminen ja juurtuminen, riskien arviointi sekä työolojen parantaminen edellyttävät kykyä käsitellä asioita tavoitetietoisesti ja avoimesti. Työoloja ja -turvallisuutta kehitetään yhdessä. Tässä kehittämistyössä kaikki työpaikan ihmiset, koko työyhteisö, tarvitsevat toisiaan. Toimivassa työyhteisössä ihmisten odotukset, edellytykset ja kokemukset ovat tasapainossa työn ja työympäristön vaatimusten sekä työn tarjoamien mahdollisuuksien kanssa.

Työhyvinvoinnin kehittämisen mahdollisuudet

Työhyvinvointi on henkistä vireyttä ja fyysistä terveyttä. Liikunta lisää henkistä ja fyysistä jaksamista työssä. Esimerkiksi siivoojien työhyvinvointia ylläpitävän toiminnan järjestämisessä on tärkeää muistaa, että työn ja työympäristön kehittämisen lisäksi kiinnitetään huomiota myös liikuntatottumuksiin.

Työhyvinvointia ovat myös henkiset voimavarat, joita saa mielekkääksi koetusta työstä. Tässä tarvitaan tueksi työyhteisöä. Henkisen hyvinvoinnin kehittäminen on parasta, mitä työyhteisö voi antaa työntekijälle. Siivoojan ja kiinteistöhoitajan työ on asiakkaan odotuksia vastaavan palvelun tuottamista – ajatuksella, taidolla ja tunteella.

Työhyvinvoinnin kehittämismahdollisuuksia kannattaa tarkastella laajasti:

- johtamis- ja esihenkilötyön kehittämisen henkilöstöä tukevaan ja kuulevaan suuntaan
- koulutus työhön liittyviin terveys- ja turvallisuusasioihin
- yhteinen työolojen rasisitus- ja vaaratekijöiden arviointi; parantamishankkeet – esimerkiksi teema kerrallaan
- terveys- ja kuntomittaukset, yhteiset liikunta- ym. tapahtumat
- muu yhteinen toiminta
- henkilökohtaiseen liikuntaan tai harrastukseen kannustaminen työajan ulkopuolella. Työnantaja voi tukea omaehtoista liikuntaharrastusta esimerkiksi liikuntaseteleiden avulla.

Mahdollisuus puhua työasioista

Toimivassa työyhteisössä osataan puhua avoimesti töihin liittyvistä asioista. Työpaikalla pidetään yllä ja kehitetään työpaikan ja työn luonteeseen sopivia menettelytapoja ja yhteistyölle. Keskustelu työhön liittyvistä asioista voi tapahtua erilaisissa kokoonpanoissa ja yhteyksissä, esimerkiksi kahden kesken esihenkilön kanssa, ryhmässä esihenkilön johdolla tai ilman esihenkilöä tai vaikkapa koko henkilöstön läsnä ollessa työpaikan yhteisessä tilaisuudessa.

Keskustelulla ei tarkoiteta pelkästään avointa ja luonnollista tilanne- ja päiväkohtaista vuorovaikutusta vaan työn sekä työn edellytysten tavoitteellista kehittämistä. Istutaan alas ja katsotaan vähän perusteellisemmin, missä mennään. Näitä kutsutaan kehityskeskusteluiksi.

Keskustelun aiheina ovat esimerkiksi

- työvälineet
- osaaminen
- työturvallisuus
- asiakkaiden odotukset ja kokemukset sekä palaute.

Kehityskeskustelun tuloksia ovat muun muassa

- esihenkilöltä saatu tuki työlle
- palaute tehdystä työstä / palaute myös esihenkilölle
- toisilta oppiminen; esimerkiksi, miten joku toinen on ratkaissut saman ongelman
- yhdessä laaditut tavoitteet.

Keskusteleva työpaikka on turvallinen. Sel-laisella työpaikalla työsuojelun sanat muuttuvat varmimmin työturvallisuutta varmistaviksi teoiksi.

Liitteet

Työsuojelun asiantuntijatahoja

Työmarkkinajärjestöt

Työmarkkinajärjestöt ovat solmineet sopimuksia, joissa on sovittu työsuojeluyhteistyön järjestelystä. Ne tiedottavat ja antavat neuvoja työsuojeluasioista, järjestävät työsuojelukoulutusta ja tuottavat työsuojeluaineistoa.

Työturvallisuuskeskus

Työturvallisuuskeskus on työmarkkinakeskusjärjestöjen perustama asiantuntijaorganisaatio. Sen tarkoituksena on parantaa työhyvinvointia kehittämällä työyhteisöjen toimintaa ja osapuolten yhteistyötä, edistämällä työn terveellisyyttä, turvallisuutta ja tuloksellisuutta sekä parantamalla esihenkilötyötä. Työturvallisuuskeskus ylläpitää myös työsuojeluhenkilörekisteriä. Työpajankatu 13 A, 00580 Helsinki, p. 09 616 261, info@ttk.fi, <http://www.ttk.fi>.

Toimialaryhmät

Työturvallisuuskeskuksen yhteydessä toimii palvelu-, kuntien ja hyvinvointialueiden, kuljetus- ja logistiikka- sekä teollisuusryhmät, jotka koostuvat työnantajien ja palkansaajaliittojen edustajista. Kiinteistöpalveluala kuuluu palveluryhmään, ja myös kunta-alalla on monia kiinteistöpalvelualan töitä. Ryhmien tehtäviin kuuluu mm.

- seurata alan työsuojelun kehitystä
- kouluttaa
- tiedottaa
- tuottaa alakohtaisia julkaisuja ja muuta aineistoa
- toteuttaa muut liittojen antamat tehtävät.

Palvelu- ja kuntaryhmien yhteystiedot ovat samat kuin Työturvallisuuskeskuksella.

Työterveyslaitos

Työterveyslaitos etsii ratkaisuja asiakkaitensa ja työelämän tarpeisiin tutkimuksen, koulutuksen, asiantuntijapalveluiden ja tiedonvälityksen keinoin. Laitos julkaisee Työ Terveys Turvallisuus -lehteä, joka jaetaan työpaikkojen työsuojelu- ja työterveyshenkilöstölle. Laitoksella on kattava työterveyshuoltoalan tietopalvelukeskus. Työterveyslaitos toimii viidellä paikkakunnalla: Helsingissä, Kuopiossa, Oulussa, Tampereella ja Turussa.

Osaamiskeskukset muodostavat Työterveyslaitoksen perusrakenteen. Niiden tehtävänä on varmistaa strategisten tavoitteiden toteuttaminen. Osaamiskeskuksissa on tiimejä, teema-alueita, toimintaohjelmia ja kärkitutkimusyksiköjä. Työterveyslaitoksen kolme osaamiskeskusta ovat terveys ja työkyky, työn ja työorganisaatioiden kehittäminen ja työympäristön kehittäminen. PL 40, 00251 Helsinki p. 030 4741, <http://www.ttl.fi>

Työsuojelurahasto

Rahasto myöntää varoja työsuojelututkimukseen ja -koulutukseen, työsuojelun tiedottamiseen sekä kehittämisavustuksiin työpaikoilla. Rahasto rahoittaa muun muassa Työturvallisuuskeskuksen toimintaa. Annankatu 34–36 B, 2. krs. 00100 Helsinki, p. 09 6803 3311, info@tsr.fi, <http://www.tsr.fi>

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston verkosto

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston verkoston kansalliselta internet-sivustolta löytyy työsuojeluviranomaisten ja -tutkimuslaitosten sekä muiden työsuojeluorganisaatioiden tuottamaa tietoa ja link-

kejä. Verkkosivuston osoite on <http://osha.europa.eu/fi>

Vakuutusyhtiöt

Vakuutusyhtiöt, Tapaturmavakuutuskeskus (tvk.fi) ja Työeläkevakuuttajat osallistuvat työsuojelun ja työkykytoiminnan kehittämiseen sekä työtapaturmien ehkäisyyn. Vakuutusyhtiöiden toimintoja ovat muun muassa

- riskikartoitukset ja turvallisuusarvioinnit
- työpaikkojen tekniset ja turvatarkastukset sekä ohjeiden antaminen
- koulutus ja luennot
- työpaikkojen työhyvinvointipalvelujen tukeminen
- julkaisutoiminta, tiedottaminen ja muu valistustyö
- työpaikalla kuolemaan johtaneiden ja katastrofiluonteisten tapaturmien tutkimus (TOT-järjestelmä)
- työtapaturmatilastojen ylläpito.

Tukes (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto)

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtäviin kuuluu vaarallisten kemikaalien varastoinnin, nestekaasun, maakaasun ja räjähteiden käytön sekä sähkölaitteiden ja -tarvikkeiden turvallisuuden valvonta. PL 66, 00521 Helsinki, p. 029 5052 000, <http://www.tukes.fi>

Säteilyturvakeskus (STUK)

Säteilyturvakeskus valvoo, että säteilylaitteita, radioaktiivisia aineita ja ydinenergiaa käytetään turvallisesti niin työpaikoilla kuin muissakin elinympäristöissä. PL 14, 00881 Helsinki, p. 09 759 881, <http://www.stuk.fi>

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK)

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö järjestää tulityökorttikoulutusta, www.spek.fi

VTT

VTT tekee työsuojeluun liittyviä rakenne-, aines- ja kestävyystutkimuksia sekä työhygieenisiä mittauksia. PL 1000, 02044 VTT, p. 020 722 7070, <http://www.vtt.fi>

Työsuojelun verkko-osoitteita

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston verkoston työsuojelun tietopankki: <http://osha.europa.eu/fi>

Lainsäädäntö ja viranomaistoiminta
Valtion säädöstietopankki (lait, säädökset):
<http://www.finlex.fi>
<http://www.tyosuojelu.fi>

Työsuojeluaiaineistoa

Työturvallisuuskeskus: <http://www.ttk.fi>
Työterveyslaitos: <http://www.ttl.fi>
Tapaturmavakuutuskeskus (TVK):
<http://www.tvk.fi>

Tutkimusaineistoa

Työsuojelurahasto: <http://www.tsr.fi>
Työterveyslaitos: <http://www.ttl.fi>
VTT: <http://www.vtt.fi>

Esimerkkiluettelo nuorille työntekijöille vaarallisista töistä

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkiluettelosta 25.4.2012/188.

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti säädetään nuorista työntekijöistä 19. päivänä marraskuuta 1993 annettun lain (998/1993) 19 §:n 2 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 16/1997:

Mekaaniset vaaratekijät

Leikkaantumisen tai puristumisen erityinen vaara tai muu erityinen vaara voi olla esimerkiksi seuraavilla työvälineillä:

1. sirkkelillä, pyörösaahalla, vannesahalla, muulla kuin automaattisella syöttölaitteella ja terän koteloinnilla varustetulla höyläkoneella, moottorisahalla, jyrsinkoneella, levyleikkurilla ja muulla vastaavalla konevoimalla toimivalla leikkurilla, avonieluisella murskauskoneella, hiekansiroituslaitteella, muulla kuin toimintaan kytketyllä karansuojalla varustetulla kiinteästi asennetulla pylväs- tai pöytäporakoneella, kulmahiomakoneella, metallisorvilla, kaasuhitsaus- ja kaasuleikkauslaitteella, pulttipistoolilla, paineilmalla tai vastaavalla toimivalla naulaimella ja muulla vastaavalla koneella, laitteella ja työvälineellä, jolla omalla varomattomuudella voi aiheuttaa vakavan työtaturman
2. traktorilla, jossa ei ole turvaohjaamaa tai joka on varustettu vinsillä, kuormausturilla, kaivinkoneella tai etu- tai takakuormaimella taikka johon on liitetty mekaanista voimansiirtoa tarvitseva työkone, trukilla lukuun ottamatta hidasta tavaran siirtoon käytettävää niin sanottua matalanostotrukkia, maansiirtokoneella, metsätyökoneella, leikkuupuimurilla, sekä vaativissa olosuhteissa moottorikäyttöisellä ruohonleikkurilla, moottorikelkalla ja mönkijällä
3. konekäyttöisellä nosto- ja siirtolaitteella kuljettajana, merkinantajana tai hoitajana lukuun ottamatta kiinteästi asennetun painonappiohjauksella varustetun hissien ohjaamista sekä nostimella, taljalla tai vastaavalla laitteella oman työkapaleen nostamisessa
4. henkilönostolaitteella.

Kemialliset vaaratekijät

Kemiallista vaaraa voi aiheutua aineista ja seoksista, jotka kuuluvat kemikaalien luokista, merkintöjä ja pakkaamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1272/2008 tai kemikaalilain (744/1989) mukaisiin luokkiin, seuraavasti:

1. edellä mainitun asetuksen mukainen vaaraluokka ja -kategoria ihon herkistymisen 1 sekä vaaralauseke H317 (voi aiheuttaa allergisen ihoreaktion) tai kemikaalilain mukainen varoitusmerkki Xi (ärsyttävä) ja vaaraa osoittava lauseke (R-lauseke) R43 (ihokosketus voi aiheuttaa herkistymistä)
2. edellä mainitun asetuksen mukainen vaaraluokka ja -kategoria hengitysteiden herkistyminen 1 sekä vaaralauseke H334 (voi aiheuttaa hengitettynä allergia- tai astmaoireita tai hengitysvaikeuksia tai kemikaalilain mukainen varoitusmerkki Xn (haitallinen) ja vaaraa osoittava lauseke (R-lauseke) R42 (altistuminen hengitysteitse voi aiheuttaa herkistymistä)
3. edellä mainitun asetuksen mukainen vaaraluokka ja -kategoria ihosyövyttävyyden 1 A ja B sekä vaaralauseke H314 (voimakkaasti ihoa syövyttävää ja silmiä vaurioittavaa) tai kemikaalilain mukainen varoitusmerkki C (syövyttävä) ja vaaraa osoittavat lausekkeet (R-lausekkeet) R35 (voimakkaasti syövyttävää) ja R34 (syövyttävää)
4. muut terveydelle vaaralliset aineet ja seokset, silloin kun niiden vaarallisuudesta, työmenetelmistä tai käsittelytyvoista voi aiheutua vaaraa.

Fysikaaliset vaaratekijät

Seuraavissa töissä voi olla erityinen fyysikaalinen vaara:

- a) työt, joissa voimakas melu voi aiheuttaa kuulovaurion vaaraa
- b) työt voimakkaasti tärisävillä työkoneilla
- c) työt, joissa voi altistua terveydellisille vaaroille kylmyyden tai kuumuuden vuoksi
- d) työt erityisen korkeassa tai matalassa ilmapaineessa
- e) säteilytyöt ja muut vastaavat vaarallista säteilyä sisältävät tehtävät.

Sähköiset vaaratekijät

Erytinen sähköinen vaara voi olla jännitetyössä ja työssä paljaiden jännitteisten osien läheisyydessä sekä vahvavirtalaitteiden ja hissien huolto- ja korjaustyössä.

Ruumiillinen liikarasitus

Ruumiillinen liikarasitus voi liittyä raskaiden taakkojen nostoon sekä muuhun yksipuolisesti kuormittavaan työhön.

Biologiset vaaratekijät

Erytinen vaara voi olla työssä, jossa voi altistua työntekijöiden suojelemisesta työhön liittyvältä biologisten tekijöiden aiheuttamalta vaaralta annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1155/1993) tarkoitettuun ryhmään II-IV kuuluvalle biologiselle tekijälle.

Eräät työt

Erytinen tapaturman tai terveyden vaurioitumisen vaara voi olla myös seuraavissa töissä:

1. maanalaisessa työssä kaivoksissa ja kaivannoissa tai muuten sellaisissa olosuhteissa, joissa on sortumis- ja luhistumisvaara
2. räjäytystyössä ja muussa räjähdystarvikkeiden käsittelyssä

3. alusten lastaukseen ja purkamiseen välittömästi kuuluvassa työssä
4. kiskoajoneuvojen kuljettamisessa rautateillä ja kiskoliikenteessä sekä vaihde- ja järjestelytyössä ratapihoilla
5. vaaraa aiheuttavassa huolto-, puhdistus- ja korjaustyössä
6. viranomaisten tarkastuksen alaiseksi määrättyjen paineellisten laitteiden tarkastus-, huolto- ja korjaustyössä
7. rakennusten purkutyössä
8. säiliötyössä, jossa on tukehtumisen tai muu vastaava vaara
9. pylväs- ja mastotyössä ja muussa työssä, johon liittyy ilmeinen putoamisvaara
10. työssä vaarallisten eläinten kanssa
11. koe-eläinten hoitotyössä
12. paineenalaisia, nesteytettyjä tai liuotettuja kaasuja sisältävien laitteiden käsittelyssä valmistamista, varastointia tai käyttöä varten
13. koneen aiheuttamassa pakkotahtisessa työssä, joissa on suorituspalkka tai raskas työssä toistotyössä.

Kiinteistöpalvelualan työsuojaopas

Kiinteistöpalvelualan työsuojaopas on tarkoitettu kiinteistöpalvelualan työpaikkojen työsuojaushenkilöstölle, linjajohdolle, johdolle ja esihenkilöille sekä muun henkilöstön työsuojausluperehdyttämiseen. Opas sopii alan oppilaitosten ja soveltuvin osin myös muiden alojen käyttöön.

Opas perustuu vuonna 2007 julkaistun Kiinteistöpalvelualan työsuojaoppaan 5. korjattuun painokseen. Sen sisältöä on tarkistettu ajan tasalle.

